

Rep: XXXIX.

5. no. 184.

196777

2

D. HAYMONIS HALBER-
STATTENSIS,

HISTORIAE
SACRAE EPITOME,

*Sive de Christianarum rerum memo-
ria, libri decem.*

Adiunctis Petri Galefina notati-
onibus, & indice
copioso.

COLONIAE
Apud Antonium Hierat,
Anno M.DC. X.

D. HAYMONIS
EPISCOPI HALBER-
STATTENSIS, IN
libros decem,

De Christianarum rerum memoria,

P R Æ F A T I O.

*Quantum eruditionis, quantum di-
uitiarum & humanarum rerum
notitiæ piè legentibus ecclesiasti-
ca conferat historia, nostræ fuit
experientiæ cognoscere, qui sepe
eam, ac studiosè legendo, nobis ipsis fecimus fi-
dem. Ut enim eam breviter commendemus: re-
rum ab initio gestarum edocet veritatem, pios
primitivæ ecclesiæ actus edisserit, virorum
fortium gesta describit, martyrum sudat ago-
nes, confessorum merita attollit, doctorum,
qui & patres vocantur, dicta & scripta*

A 2

com-

2 P R A E F A T I O.

commemoratur. sed quoniam propter multipli-
 citatem, & immensitatem voluminis, fati-
 gat intellectum, onerat audientiam, memo-
 riam inuoluit, cogitauimus efficere, si domi-
 nus voluerit, vt liber ille immensus ad libel-
 lum redigatur. manuale hoc igitur fieri volu-
 mus, hac vtilitate considerata, vt, cum Euse-
 bium legeris, facundum quidem eloquio, fe-
 cundum eruditione, sed propter Graecae lin-
 guae copiositatem, de qua translatus est, ser-
 mone multiplicem, atque prolixum, ideo-
 que à memoria facile recedentem, hunc te li-
 beat videre, nostrumque de eo excerptum in-
 spicere ad integritatem memoriae reforman-
 dam. Ignosce, beate Eusebi, ignosce: neque e-
 nim hoc ad tuam molior sugillationem. parce,
 quaeso, & attende, illum enim sermonem re-
 plico, amice, non facio tibi iniuriam. sicut an-
 te nos ecclesiastici viri fecerunt: de libris
 eruditorum flosculos colligendo obscura dilu-
 cidauerunt, prolixa breuiauerunt. itaque di-
 uino operi tuo meum non confero, sed te ipsum
 refero, te inspiciens, te adorans, quem pene
 peni-

PRAEFATIO. 3

penitus è vestigio sequor, sed viabreviore sit igitur liber ille tuus exemplar, hic exemplum: sit ille forma expressior, hic representatio & imago: sit ille rerum notitia, iste memoria. nam quod ille ducit ad notitiam, iste reducit ad memoriam.

A 3 D. HA-

4
D. HAYMONIS
HALBERSTAT-
TENSIS,

LIBER PRIMVS.

*De tempore natiuitatis Christi
secundum carnem.*

CAPVT I.

Euseb.
li. i. c. 2.
histor.
eccles.
Ni cep.
li. i. c. 9.
histor.
eccles.

Iesus Christus, Dominus ac Saluator
noster sexta mundi etate, in Bethle-
hem, Iuda oppido, nascitur, imperan-
te apud Romanos Augusto Casare, a-
pud Iudaeos vero regnante Herode, a-
lienigena, & externi generis viro.
Hic autem Herodes, sub quo natus est
Dominus, ad differentiam minoris,
sub

sub quo passus est, maior Herodes
fuisse intelligitur, secundum Iosephum
ex parte patris Idumaeus, secun-
dum Africanum vero filius cuiusdam
Antipatri, quondam ab Idumaeis la-
tronibus capti, & eorum latronum vi-
ta & moribus instituti: de quo natus
hic Herodes, Iudaeorum regnum sic obti-
nit.

Qualiter ad regnum ve-
nerit.

CAP. 2.

Cum oppugnasset Pompeius Hieroso- Idē in
Chron.
lymam, ac cepisset; & Aristobulum, re-
gem & pontificem Iudaeorum, cum libe-
ris vinctum Romam misisset, Hyrcano
fratre eius pontifice constituto, in quē vl-
timus Iudaeorū pontificatus devenit, mox

A 4

eodem

eodem Hyrcano à Parthis capto, per senatusconsultum praefatus Herodes Iudaeæ regnum, Augusto imperante, adeptus est, fauentibus forsità aliquibus Iudæis. nam pater huius Herodis praefato Hyrcano pontifici valde familiaris extiterat.

De facinorosis actibus Herodis.

CAP. 3.

Itaque regnum adeptus Herodes, delere volens Iudæorum generositatem, sprete nobili & legitima generis successionem, ignobilibus quibusquæ sacerdotia promittens, omnem ordinem confudit, & ad cumulum suæ nequitiaë sacram vestem, qua summus pontifex utebatur, sub signaculo clausam abscondit, nec unquam pontificibus in vita sua uti permisit. hoc idem Archilaus filius eius fecit.

bunc

hunc & Romani post ipsos morem ponti-
ficalis iniuria tenuere.

De crudelitate Herodis
in infantes.

C A P. 4.

Christo igitur nato, & secundū Mat-
thai Euangelista testimonium, aduen-
tantibus tribus Magis ad eum stella du-
ce, conturbatur, incredibiliter veritus
status sui & regni periculum, inuestiga-
to à Magis, & manifestato ex Michea
oraculis loco natiuitatis eius, interim
iubet omnes pueros à bimatu, & infra,
secundum tempus à Magis exquisi-
tum, vt cum illis dominum posset ex-
tinguere. sed pramonitus ab ange-
lo Ioseph, puerum transfert in Aegy-
ptam. Matt. 2.

A 5 Quo

8 SACRÆ HIST.

Quomodo genealogiam Iu-
dæorum deleuit.

CAP. 5.

Nicep.
ibid.

Per idem verò tempus summam He-
rodes tenens potestatem, cum ignobi-
lis esset, inuidens generositati Iudæo-
rum, libros generationis eorum, qui de-
scripti habebantur in archiuis templi se-
cretioribus, cum quibusdam genealogijs
alienigenarum, vt Achior ex Ammoni-
tis, & Ruth ex Moabitis, incendi iubet.
quos aliqui studiosi viri diuino munere
recolligentes, partim quia iam habebant
domi descriptos, partim quia prosapia
sua ordinem memoriter tenebant, ad nos
vsq; perduxerunt, inter quos fuerunt qui-
dam heriles, vel dominici appellati, pro-
pter propinquitatem generis Christi, qui
& generationem eius docuerunt, secun-
dum quod Euangeliorum veritas habet.

De

De vindicta Dei in eo.

CAP. 6.

Igitur pro sacrilegio quod in saluato-
rem, eiusque coeuos commiserat, Hero-
dem ultio diuina mox perurget. Iosephus
in 18 antiquitatum lib. Incipit torqueri
mirabili, & miserabili dolore, interius &
exterius aduritur incendio, nimietate gu-
le, & auiditate cibi distenditur, pubete-
nus inflat² circa verēda scatet vermibus.
Idem in 2. lib. Visum est autem medicis,
vt oleo calido fomentaretur, cumque in
ipso fomento depositus esset, ita resolutus
est omnibus membris, vt oculi etiam ipsi è
suis sedibus soluerentur.

Euseb.

li. 1. c. 8.

1. eccl.

Nicep.

li. 1. c. 11

De famosa nequitia, quam in mor-
te sua perpetravit.

CAP. 7.

Ex hinc fertur iam desperans in fa-
cinus

Ioseph.

li. 17. c. 3

CINUS

nus execrabile. nā acerfitos ad se exo-
mni Iudæa nobiles, & in loco, qui dicitur
Hippodromus, reclusos, in hora mortis
sua interfici iubet, in hoc ipsum militibus
præparatis & pretio conductis, ut sic sal-
tem lugubres haberet exequias. sciebat
enim Iudæos de sua morte gauisuros.

Quod tres filios suos occidit.

CAP. 8.

Macro.
li. 2. Sa-
tur. c. 4.

Qui paulo antequā moreretur, post du-
os iam necatos filios, tertium filiū iugu-
lari præcepit, impius parricida, cum iam
exitum vitæ adesse sensisset, malo acce-
pto, cultrum poposcit. solebat enim sic
per semetipsum purgatum pomum, at-
que incisum edere. tunc circumspectans,
ne quis esset, qui eum prohiberet, eleua-
uit dexteram, & in semetipsum vibrauit
ictum. Hic autem Herodis extitit finis.

De

De Archelao. CAP. 9.

Post hunc regnavit Archelaus, patre suo Herode, & Cesare Augusto adiudicantibus, qui post decem annos propter insolentiam devolutus: regnum diuiditur in tetrarchias, Herodi iuniori fratri, cum Philippo, & cum Lysania.

Euseb.
cap. 10.
eiusd.
lib.

De Herode, filio Herodis.

CAP. 10.

Hic autem Herodes minor, breui interiecto tempore, Ioannem Baptistam capite punit, virum valde bonum, qui precipiebat Iudaeis virtuti operam dare, iustitiam inter se custodire, & in Deum servare pietatem, per baptismum in unum convenire, tam ad abluenda peccata, quam ad castimoniam corporis, & anima servandam.

Idem e.
13. eiusd.
de lib.
Nos in
Notati-
onibus

Cur

Cur Ioannem punierit.

CAP. II.

Mat. 14

Luc. 3.

Marc. 6

Hunc, inquam, capite punit, pro eo quod obiurgabatur ab eo de Herodiade, quam abstulerat fratri suo Philippo, legitima vxore depulsa, & quia verebatur, propter doctrinam eius, plurimos à suo regno discedere. sola hac igitur suspicione Herodis, & obiurgatione, vinctus in castellum Macheronta Ioannes abducitur, ibiq; capite obruncatur.

De domino Iesu Salvatore nostro.

CAP. 12.

Hæc
quadri-
cennij
obser-
uatio
nō con-
uenit
cū Luca
c. 3. ne

Per idem tempus Euangelicam latè seminat prædicationem dominus Iesus, & duodecim ex omnib. elegit, quos præferens sectatoribus suis, specialiter Apostolos nominat. Post hos 72. elegit discipulos. Omne autem tempus prædicationis

sua

sua peregit intra quadriēnij temporis spa-
 tium, sub Anna & Caipha pontificibus, i-
 ta vt Anna pontificatus tempore incipi-
 ente, predicare inceperit, & vsque ad i-
 nitium Caipha protenderit Iosephus. nā
 ab Anna vsque ad Caipham quatuor pon-
 tifices per ordinem fuerunt. Post Annam
 sedit Ismaël, post Ismaëlē Eleazar, post
 Eleazar Simon, post Simonem Iosephus,
 cui & Caiphas nomen fuit. Testatur au-
 tem Hebraeorum scriptor de domino Ie-
 su Christo quis fuerit, de quo his verbis
 scripsit ita:

que cā
 Micep.
 c. 18. li.
 1. Sed
 hoc in-
 not.

Testimonium Iosephi de Christo.

CAP. 13.

Fuit autem iisdem temporibus Iesus Ioseph.
 vir sapiens, si tamen eum virū nominare li. 18. c.
 fas est. Erat enim mirabilium operum 6. Anti-
 qui. 14.
 effe-

effector, doctorq; hominum eorum, qui libenter quæ vera sunt, audiunt. & multos etiam ex gētibus sibi adiunxit, Christus hic erat. Hunc accusatione primorū gentis nostræ virorum cum Pilatus agendum in crucem decreuisset, non deseruerunt, qui ab initio eum dilexerant. Apparuit enim tertia die uiuus secundum quod diuinitus inspirati Propheta, vel hæc, vel alia inuicem miracula esse prædixerant. sed & in hodiernum diem Christianorum nomen perseuerat & genus.

De discipulis.

CAP. 14.

Euseb.
lib. 1 c.
13. hist.
eccles.
Epiph.
li. 1. 10.
I. C. 20.
cont.
hære-

Apostolorum nomina ex Euangelijs manifesta sunt. LXX. verò nusquam scripta esse reperimus. Dicitur tamen ex ipsis vnus fuisse Barnabas. Clemens verò in quarto dispositionū libro Cepha mētionem

onem

onem facit, de quo Paulus dicit: Cum autem venisset Cephas Antiochiam, eirestiti in faciem. Et dicit vnū esse ex LXX. cognomine Petri Apostoli. Sed & Matthiam vnū ex his fuisse dicit, & qui cum ipso statutus est ad sortem: de his etiam fuisse Thatthēū, sed alios fuisse complures discipulos inuenies si obserues ea, quae Paulus indicat, dicens: Post resurrectionem quidem dominū apparuisse Cephae, postea alijs vndecim, & post hos amplius quàm quingentis fratribus simul.

H A Y M O.

Cum his itaque conuersatur Dominus per omne tempus assumpta mortalitatis, & instituit in fide, & instruit scientia, donec per actos suscepta dispensationis officio patitur & resurgit, & ascendit in caelum, secundum Euangeliorum fidem.

B

D. HAY-

D. HAYMONIS,
HALBERSTAT-
TENSIS,

LIBER II.

De electione Matthiæ Apostoli, &
ordinatione septem diacono-
rum. CAP. I.

Act. 1.
Euseb.
2. C. 1.
hist.
Eccl.

RESTAT, vt de ijs, quæ post ascen-
sionem domini proximè consecuta
sunt, dicamus. Mittunt Apostoli sortem,
& pro Iuda traditore etigunt Matthiam.
Ordinant etiam septem diaconos, mini-
sterij viduarum gratiæ: è quibus vnus sta-
tim post ordinationem suam lapidatur,
propter quod & nomine suo coronatur à
domino: Στέφανος enim interpretatur
corona.

De

De Iacobo, primo Hierosoly-
mitano Episcopo.

CAP. 2.

Tunc deinde Iacobus, frater Domi-
ni, primus Hierosolymitanae Ecclesiae sus-
cepit sedem, cum esset virtutum merito,
& vitæ insignis privilegio.

Ibidē.
Nicep.
lib. 2. c.
3. hist.
Ecclē 6.

Clemens in libro dispositionum.

Nam licet Petrus, & Iacobus, & Ioan-
nes omnibus benè post ascensionem domi-
ni fuerint prelati, tamen non sibi vindi-
cant gloriam, sed Iacobum, qui diceba-
tur iustus, Episcopū statuunt. Huic quip-
pe Iacobo, & Petro, & Ioanni dominus
post resurrectionem omnem scientiam
tradidit, & ipsi cæteris Apostolis, qui Apo-
stoli ipsis LXXII. tradiderunt. Duos au-
tem

Clem.
lib. 6.
& 7.
Disput.

B 2 tem

rem Iacobos fuisse constat, vnum fratrem
 Ioannis, alterum hunc Iustum, fratrem
 Domini, qui frater domini dictus est, pro
 eo quod esset filius Ioseph, qui Christi
 quasi pater habebatur.

Haymo de eadem materia, secun-
 dum quod reperit in senten-
 tijs patrum.

C A P. 3.

Sciunt etiam qui diligenter explora-
 uerunt, quia frater Domini sit dictus, tā-
 quam cognatus sit. hic enim mos He-
 braorū, cognatos vel propinquos fratres
 dicere vel appellare frater igitur domini
 sic dictus est, quia de Maria sorore ma-
 tris domini, & patre Alpheo genitus est.
 vnde Iacobus Alpei appellatur. Sed quo-
 riam nunc se ingessit occasio, de duobus

1260-

Iacobis, omnem questionem rescindamus
 & altius generis eorum repetamus ori-
 ginem. Maria mater Domini, & Maria De hae
 mater Iacobi, fratris Domini, & Maria re, tota
 fratris Ioannis Euangelistae, sorores fue in No-
 runt, de diuersis patribus genitae, sed de tatio-
 eadem matre, scilicet Anna. quae Anna nibus.
 primo nupsit Ioachim, & de eo genuit
 Mariam matrem Domini. mortuo Ioa-
 chim nupsit Cleopha, & de eo habuit al-
 teram Mariam, quae dicitur in Euange-
 lijs Maria Cleopha. Porro Cleophas ha-
 bebat fratrem Ioseph, cui filiam suam
 beatam Mariam desponsauit. suam verò
 filiam dedit Alpheo, de qua natus est Ia-
 cobus minor, qui & Iustus dicitur, frater
 Domini, & Ioseph alius. Mortuo itaque
 Cleopha, Anna tertio marito nupsit, sci-
 licet Salome, & habuit de eo tertiam
 Mariam, de qua desponsata Zebedaeo nati

B 3 sunt

sunt Iacobus maior, & Ioannes Euange-
lista. Sed iam ad historica narrationis
ordinem reuertamur.

De Tatthæo misso ad Edissam.

Cap. 4.

Sub hoc itaque tempore Tatthæus à
domino mittitur ad Augarum regem E-
dissenorum, qui eum ab aegritudine cu-
rat, ciuitatem absoluit ab errore.

H A Y M O.

Euseb.
li. i. c. 15

Huius rei prolixior in aliquo scripto
reperi historiam, sed nescio, si apocrypha
est, Deus scit. quæ quia de fidei pietate
descendit, necessarium duxi eam huic o-
peri inserere. Dicitur enim, quia de sal-
uatore nostro adhuc in carne degente, cū
de miraculis eius felix ubiq; fama loque-
retur, misit ad eum Augarus rex Edisse-
norum epistolam, in qua magnis precibus

roga-

rogabat eum, vt veniret ad se, & curaret
eum à lepra. Dicit etiam quod ex multis
annis cupierit eum videre, & ideò monet
vt veniat ad se, & se expediat de odio
Iudeorum. & habitet secum, quia habet
ciuitatem, qua sufficere potest vtrisque.
Dominus autem rescribit ad eum propria
manu epistolam, in qua primum beatum
illum asserit pro eo, quod credit in eum,
quem non videt. Secundo dicit, per se-
metipsum non modò posse venire, quia in
loco Hierosolymorum præceptum patris
& obedientiã sit impleturus. Tertio, pro-
mittit ei salutem in hæc verba: Cùm as-
sumptus fuerò, mittam tibi vnum
ex discipulis meis, qui te cu-
rabit ab infirmi-
tate.

De facie Domini, lineo panno impressa.

CAP. 5.

Dicitur enim, quod de desiderio prefati regis implendo aliquatenus Dominus faciem suam lineo panno impressit, & misit ad eum, ut qui in propria forma videri non poterat, saltem per impressam imaginem videretur. Tunc ergo Thathaus ille discipulus, qui missus est ad Edissam, præd etiam ibi dominicam deportare meruit imaginem, quæ per longa ibi tempora perduravit, donec Constantinopolim cum cæteris reliquijs est asportata.

Sequitur dispersio discipulorum Domini.

Euseb.
li. 2. c. 1.
hist. ec-
cl.
A. C. 8. 9

CAP. 6.

Lapidato itaque Stephano protomartyre.

tyre, discipuli omnes, exceptis duodecim,
 disperguntur per vniuersam Iudæam &
 Samariam, & aliqui eorū vsq; ad Phœ-
 nicem & Cyprum, & Antiochiam deue-
 nerunt. ibi paucis prædicant Iudæis, non
 audentes se credere Iudæis, vel gentibus,
 Saulo tunc temporis vastante Ecclesiam.

Actus Philippi diaconi.

CAP 7.

Philippus vnus ex septem diaconibus
 descendit Samariam, & habuit gratiam
 prædicandi, ita quod Simonem magum
 apud Samaritanos tam celebrem sua
 prædicatione consternit: qui etiam ab eo
 suscepit baptisma, sed in dolo sed & Pra-
 positum Candaces cuiusdam, regi-
 nae Aethiopia, conuer-
 tit, & bapti-
 zat.

Euseb:
 ibi.

Nicep.

lib. 2.

cap. 6.

hist.

Eccles.

B S

Vo-

Vocatio Pauli Apostoli.

CAP. 8.

Act. 8.
Euseb. ibi. *Per idem tempus Paulus in Apostolat-
um vocatur, caelesti ad se voce delata.*

Suggestio Pilati ad Tiberium.

CAP. 9.

Idē c. 2.
Euseb. lib. *Interea cum de Domino Iesu Christo
circumquaq; fieret rumor, Pilatus de mi-
rabilibus eius, & resurrectione, Tiberio
principi refert, & quod beatus à plurimis
crederetur. mos quippe erat apud Roma-
nos, ut, si quid novi in prouincijs accidisset
Imperatori vel senatui nunciaretur.*

*Quo modo Tiberius de Christo
edoctus complacatur.*

*Tiberius ergò monitus à Pilato, quæ
compererat, refert ad senatum.*

TER-

TERTULLIANVS.

Datum enim erat decretum, ne quis
 Deus ab Imperatore consecraretur, nisi
 à senatu probaretur. senatus autem spre-
 sisse dicitur, quia sibi prius non fuerat
 delatum, sed auctoritas suã vulgi præ-
 uenerat opinio. Tiberius autem manet in
 sententia, comminatus periculum accu-
 satoribus Christianorũ, quo per diuinam
 prouidentiam aduersus nostros clemen-
 ter agente, mox breui tempore in omnem
 terram prædicatio diffunditur, conuer-
 tuntur innumera multitudines, & per
 doctrinam Christi & virtutum mira-
 cula ad Ecclesias cõgregantur. Cornelius
 in Casarea primus, Petro ministrãte con-
 uertitur. in Antiochia quamplurimi de
 gentibus credũt. vbi florentissima congre-
 gatur Ecclesia per discipulos sub Stephe-
 no in prima persecutione dispersos, in qua
 etiam

Tertul.
 in A-
 polog.
 contra
 gentes.

Euseb.
 c. 3. e-
 iusdem
 libri.

etiam erant prophetici ordinis viri, cum quibus Paulus & Barnabas.

Quo modo in Antiochia primo Christianum nomen ex impositione ordinatum est.

CAP. II.

Idem
ibid.

Nicep.
lib. 2. c.
6. hist.

Eccles.

Ibi primum discipuli, imposito in fonte baptismatis vocabulo, Christiani nuncupantur. ibi & Agabus ex prophetis vnus eorum, qui aderant, de fame futura sub Claudio prophetauit. Tiberius viginti & duobus annis sedit.

Quomodo Iudæis multa mala acciderunt. CAP. I2.

Ioseph.
li. 18. c.

13. da
bel.

Iud.

Interea Tiberius post viginti & duos annos principatus sui moritur. Caius succedit Imperio, tradens Agrippæ regnū Iudæorum, simul Philippo, & Lysania, & Herodi

Herodi tetrarchias, praefato Herodi perpetua deportationis poena imposita.

HAYMO.

Circa hoc tempus Iudaeis multa accidunt mala propter piaculum, quod in Saluatorem commiserunt, Caio persequente, ad quem Philo tunc insignissimus scriptor apud Hebraeos pro contribulibus suis Iudaeis legationem suscipit. Exortam apud Alexãdriam seditionem inter Graecos & Iudaeos, ipse Philo contra Appionem, qui erat ex parte Graecorum, potentissime purgat Iudaeorũ obiecta, sed spernitur à Caio, cum odisset Iudaeos Caius, pro eo quod ei neq; aras, neque templa, neque imagines faciebant. erat enim tanta vesania & praesumptionis, vt deum se voluerit appellari. qui etiam templum sanctae ciuitatis replens imaginibus & statuis,

Philo
lib. 5.
de cala.
Iud.

Philo
lib. 2.
de virt.

statuis, quod solum intactum à prophana
religionis contagione fuerat, commutare
in templum proprij nominis ausus est, vt,
prò pudor, templum domini, aedes nobilif-
sima Iouis & noui dei Caij vocaretur.
quæ omnia in suis libris Philo plenius de-
scribit, & alias innumeras clades vltra
omnes tragicos luctus Iudais irrogatas
esse dicit apud Alexandriam.

Actum tempore Tiberij.

CAP. 13.

Ioseph.
lib. 2.
Iud.
bel.

At Iosephus mala enumerat, quæ a-
pud Hierosolymam eis acciderunt, & quo
modo Pilatus in Hierosolymam intulit
imagines Cesaris.

Quod Pilatus se in mortem damna-
uit. CAP. 14.

Euseb.
lib. 2.

Per idem tempus cum sic vltio diuina
perur-

perurget Iudæos, Pilatum quoque, qui in morte Christi iniqui iudicis officio functus est, non sinit esse impunitum. hic ergo à Caio multis malorū cladibus excruciatatus, tandem propria manu se trāsuerberans, damnat in mortem.

c. 7 hist. Eccles. Nicep. lib. 2. c. 10. hist. Eccl.

EX historijs Græcorum de fame dira prophætata.

CAP. 15.

Interea Caius finem viuendi facit post quatuor annos, nec integros, Claudius succedit, sub quo dira fames fit, quam prophætavit Agabus. Tunc fratres Antiochiæ, pro viribus suis, sanctis habitantibus in Hierusalem necessaria transmittunt per Paulum & Barnabam, in ministerium sanctorum destinatos.

Euseb. c. 8. c. iusdem lib. Nicep. c. 11. c. iusdem lib.

DE

De Herode minore, qui filius Aristobuli filij magni Herodis fuit. CAP. 16.

Act. 12.
Ioseph.
lib. 18.
c. 11.

Sub hoc tempore Agrippa cognomento Herodis, totius Iudææ regnum obtinet. Hunc Lucas in Actibus Apostolorum Herodem nominat, Iosephus Agrippam. Hic inquam de crudelitate patris plurimum retinens, persequitur Apostolos, Petrum incarcerat, & occidit Iacobum, fratrem Ioannis, gladio.

Clemens Alexandrinus de morte Iacobi, fratris Ioannis.

CAP. 17.

Clem.
Alex.
lib. 7.

De cuius passione, ut aliquid reuoluamus, dicitur, quod cum à quodam ap- paritorum oblatus esset Herodi ad martyrium, etiam ipse, qui obtulerat, pœnitentia

tentia ductus, motus est, & confessus est se esse Christianum. tunc ambo pariter ducti sunt ad supplicium, & cum ducerentur, rogavit Iacobum in via dari sibi remissionem. At ille parumper deliberans, pax tibi, inquit, & osculatus est eum, & ita ambo capite plexi sunt. Sed adest continuo vindex Dei dextera in praefatum Herodem.

De vindicta Dei in Herodem, Iosephus. CAP. 18.

Nam cum postmodum apud Caesaream in honorem Caesaris spectacula faceret, arrogantissime indutus veste mirabiliter auro & argento contexta, à populis stupentibus ex metalli radiantis fulgore, deus subito appellatur, atque ut fiat propitius exoratur. sed quia appellationem & fastum non repressit, mox percussus

Ioseph.
lib. 13.
Antiq.
Iud.

C cussus

cussus ab angelo, & incredibili dolore
ventris & inflatione correptus, respi-
ciens ad micos, En ego, inquit, Deus ve-
ster, ecce percellor confestim, & detra-
hor è vita.

Lucas in actibus Apostolorum.

C A P. 19.

Deinde scatens vermibus, expiravit,
Act. 12. agens 7. regni sui annum, quatuor sub
Caligula, tres reliquos sub Claudio.

De Simone Mago. C A P. 20.

Sub hoc tempore quidam Simon Sa-
maritanus, caput totius prauitatis, &
principiū totius heresis, sub Claudio Ce-
sare magicis artibus, & ope demonum
subleuatus, in vrbe Roma Deus decerni-
tur, & simulacri potitur honore, colloca-
ti inter duos penes fluminis Tiberis, ha-
bens

Aug. e-
pist. 86.
Epiph.
lib. 1.
Tom. 1.
contra
Simo-
ni.

bens etiam titulum Latinis verbis, Simo-
ni deo sancto. sed non diu permanet, fraus
de diuinitus detecta.

Aduentus Petri in urbem Ro-
mam. CAP. 21.

Continuò namq; in ipsis Claudij tem-
poribus, per diuinam prouidentiam Petrus
Apostolus, fundat apud Antiochia Ec-
clesia, ad urbem Romanam cum honore de-
ducitur, afferens secum de orientis par-
tibus, vt caelestis quidam negotiator, di-
uini luminis mercimonia si quis sit com-
parare paratus, cuius magnifica aucto-
ritate statim clarum verbi Dei lumen o-
ratur, & Simonis fraus cum suo aucto-
re extinguitur. HAYMO. Tantam
igitur prædicandi habebat gratiam, vt v-
niuersorum mentes placido illustrās ser-
mone traxerit, Christi nomen in capite
C 2 regno-

Euseb.
li. I. c. 14

Hac in
Nota-
tionib

34 SACRÆ HIST.

regnorum celebre fecerit in breui. & hoc quidem pulchrè diuina dispositione actus est, vt ibi tanto gloriosius titulus Saluatoris erigeretur, quanto contumeliosius in initio fidei spreus ibidem à Romanis fuerat ipse Saluator.

Commendatio Philonis & conuersio. CAP. 22.

Euseb.
cap. 17.
eius li.
Nicep.
li. 2. c. 11

Eo tempore Philo, Hebraeorum scriptor, de quo supra memorauimus, subtilissimus, in sensibus profundus, & affluentissimus eloquentia, copiosè inueniens, & copiosius eloquens, Petro Apostolo predicanti adheret: qui deniq; nobis in multis libris ingenij monumenta reliquit.

De Euangelio secundum Marcum.
CAP. 23.

Tunc Marcus scribit Euangelium hac

occa-

occasione. Cum sola Petri auditio non
 sufficeret, magna eum audientibus auidi-
 tate, magnis precibus rogant Marcum
 discipulum eius, ut predicationem scripto
 commendaret memoria. Clemens in 6.
 dispositionum libro: Petrus vero ut reli-
 gioso se spoliatum comperit furto, dele-
 etatus est factumque confirmavit in per-
 petuo, legendum Ecclesijs tradit. Post-
 modum vero Marcus hoc idem Euange-
 lium apud Aegyptum, missus à Petro pre-
 dicat, & primus apud Alexandriam le-
 uatur in Episcopum, ubi multos lucratur
 populos, magna sobrietatis & continen-
 tia exemplo. Interea Paulo Apostolo ab
 Hierusalem in circuitu, & usque ad Il-
 lyricum predicante, Claudius Impera-
 tor Iudeos tumultuantes vrbe depellit.
 tunc Aquila & Priscilla cum ceteris ex-
 pulsus veniunt in Asiam, ibique coherant

Euseb.
 cap. 15.
 eius. di.

Apostolo, Ecclesie fundamenta inscienti.

Iosephus, quæ Iudæis acciderunt mala. CAP. 24.

Ioseph.
lib. 20.
Ant.
Iud.

Tunc verò Agrippa apud Hierosolymam regnante, procuratore verò provincia Felice, Claudio adhuc Imperio perdurante, tanta Iudæis accidunt mala, ut, ipso die Pasche seditione exorta, de his solis, qui in foribus Ecclesie constipatione populi mortui sunt, triginta millia computentur, ubi & Ionathas Pontifex interficitur. Ea tempestate Aegyptius quidam magus, & arte magica simulans se esse prophetam, ex omni parte congregans Iudæos promittens eius libertatem antiquam, & liberationem civitatis suæ, eorum auxilio fretus per desertum venit usque ad montem Oliueti: sed conatus eius

eius

eius praeuenit Felix, & congressione facta cum armis, Aegyptium quidem fugat, alios verò vel perimit vel capit, usque ad triginta octo millia virorum.

Mors Claudij Imperatoris.

CAP. 25.

Interea, Claudio tredecim annis & octo mensibus functo imperio, Nero suscipit principatum. Hic Festum mittit in Iudaeam, ut succedat Felici, apud quem Paulus causa dicta vinctus Romam mittitur, Aristarcho comitante, & biennium in libera manet custodia. Post hoc ad predicandum dimittitur, nondum Nerone in tanta erumpente scelera, quanta de eo narrant historia, sed adhuc, dispensatione diuina, clementius agente, ut interim compleretur predicatio Pauli, & scriberetur eius epistola, vel ad personas,

C 4 vel

· vel ad capita prouinciarum, · vel ad fidei
· soliditatem, · vel ad decorem Euangelij,
· denique ad totius Ecclesie utilitatem.

De martyrio Iacobi, fratris Do-
mini. CAP. 26.

Euseb.
lib. 2. c.
13. hist.
Eccles.

Igitur post Paulum Romam trans-
missum, videntes Iudaei frustratas esse in-
sidias, quas ei intenderant, ad Iacobum
fratrem Domini, & Hierosolymorum E-
piscopum, cōuertuntur ad vindicandum.
tunc expetūt ab eo abnegationem Chri-
sti. at ille libera voce coram omni populo
Christum esse filium Dei confitetur. Tunc
de pinna templi deiectus ab impijs Iudaeis
orans super genua sua, etiam pro lapidā-
tibus, tandem fullonis vecte percussus, oc-
cubuit, xxx. Episcopatus sui anno. CLE-
MENS: Fuit autem ex utero matris sua
sanctus, vinum & siceram non bibit, ani-
mal

mal non manducauit; ferrum caput eius non ascendit, oleo non est perunctus; balneo non est usus, nec laneo indumento indutus, sed tantum sindone. Huic soli licebat introire in sancta sanctorum, ubi genua flectendo, incessanter orabat, adeo ut ad modum cameli callos faceret in genibus. qui pro incredibili continentia vite & iustitia summa appellatus est Oblias, id est, munimentum populi & iustitia. Nec multo post oppugnatio consecuta est Vespasiani, ita ut & Iudaeorum prudentes hanc esse causam crederent statim consecuta oppugnationis Hierosolymorum, quod in Iacobum iniecerint manus sceleratas, iustissimum & omnium confessione piissimum virum, qui erat frater Domini, qui dicitur Christus. HATMO: Ego vero magis opinor hoc eis contigisse, quia in Dominum Iesum commiserunt,

C S serunt,

serunt, vt quia clamauerūt, Sanguis eius
 super nos, & super filios nostros, tam in
 se, quàm in suis successoribus continua fe-
 re sanguinis effusione punirentur. Inter-
 ea Festus moritur apud Iudæam, cui suc-
 cessit Albinus, Cæsare adiudicante, Albi-
 no Florus, cuius auaritiam & luxuriam
 ceteraq; flagitia non ferentes (nam &
 honorabiles quosq; flagris verberauerat,
 & nonnullos in sancta ciuitate patibulo
 suspenderat) aduersum Romanos rebel-
 lant. cuius rei occasione, ad debellandos
 Iudæos magister militia Vespasian. trās-
 mittitur.

De crudelitate Neronis.

CAP 27.

Nero crudelissimus Imperator, qui in
 tantum sceleris progressus est, quod & in
 matrem, & in fratres, & uxores, & om-
 nis san-

nis sanguinis proximos parricida extitit,
& incestus fecit, Christianos maxime
persequitur.

Petrus & Paulus simul coronan-
tur. CAP. 28.

Et Petrum, & Paulum, Apostolorum Euseb.
cap. 25.
eiusd.
lib.
duces, & signiferos Iudææ, populo Dei, in
ipsa vrbe Roma alteram quidem gladio,
alterum crucis patibulo condemnat. &
Petrus quidem capite demerso crucifigi-
tur: quod rogavit, ne Domino videretur
adequari.

Dionysius, Corinthiorum Episcopus: Qui Ibidem
non diuisi, vel diuersis temporib. vt qui-
dam volunt, si simul in prefata vrbe do-
centes, vno eodemq; tempore ambo pari-
ter martyrio coronantur. In quorū glorio-
sissimo fine, & nos huius secundi volumi-
nis finem faciamus.

D. HAY-

D. HAYMONIS
HALBERSTAT-
TENSIS,

LIBER III.

De diuisione Apostolorum
per prouincias.
CAP. I.

Euseb.
li. 3. c. 1.
hist.
eccles.
Nicep.
li. 3. c. 1.

Tertius hic liber à diuisione Aposto-
lorum sumit exordium. Cum ergò
Iudæi debitis cladibus vrgerentur, Apo-
stoli Domini cū cæteris discipulis ad præ-
dicandum per prouincias diriguntur.

Quibus locis dispersi sunt Aposto-
li per diuisionem.

Orig. li.
3. expla.
Gen.

CAP. 2.

Origenes in explanatione Genesis:
Tho-

Thomas sortitur Parthos, Matthæus Aethiopiam, Bartholomæus Indiam ceteriorem, Ioannes Asiam, Andreas Scythiam, Petrus Pontum, Galatiam, Bithyniam, Cappadociam, Paulus ab Hierosolymis vsq; ad Illyricum Euangelio Christi cunctos repleuit, alij verò vel per hæc, vel per alia loca secundum quod Spiritus sanctus voluit, dimittuntur, sicut propria eorum gesta habent. De quibus fortasse ideò tacuit Origen: quia vita & actus eorum minus authentici sunt, vel ab hereticis & impostoribus conscripti. Petrus itaq; prædicationis suæ monumenta reliquit, duas scripsit epistolas, similiter & Iacobus frater Domini, vnã, Ioannes verò tres, Iudas, qui & Thattaus, vnã, Paulus quatuordecim scribit: de illa ta-
 men, quæ est ad Hebræos, quandoq; apud Latinos dubitatum est.

Nos in
 nota-
 tionib.

DE

De epistola Pauli ad Hebræos.

CAP. 3.

Clemens Alexand. in lib. reformationum.

Licet manifesta sint Pauli Apostoli scripta, nonnulli tamen de epistola ad Hebræos dubitant. sed sciendū, quod à Paulo scripta est in Hebræo sermone tanquā Hebræis, à Luca verò eius discipulo interpretata in Græcum. vnde & stylus eius magis videtur similis libello illi, quem idem Lucas de actibus Apostolorum scribit. Quod autem subscriptionem solitam non habet ibi, hoc rationis est, quod præceptum erat Hebræis, ne de Pauli nomine dicta susciperent, & idcirco prudenter nomen suū omisit, ne statim in principio Pauli nomine inspecto, lectio eius repudiaretur.

DC

De sancto Luca. CAP. 4.

Lucas, eiusdem Pauli discipulus, Antiochenus genere, arte medicus, duos nobis libros conscribit, Actus Apostolorum, quos ipse oculis inspexit, & Euangelium, quod, ut dicitur, ex ipsius Pauli ore describit: quod etiam Paulus suum nominat, cum dixit: Secundum Euangelium meum. sed iam ad historiae ordinem revertamur.

Euseb.

cap. 3.

eiusd.

lib.

2. Tim.

1.

De morte Neronis.

CAP. 5.

Igitur post XIII. Imperij sui annos Nero moritur: Galba & Otho vsurpant principatum: quibus post annum & tres menses defunctis, Vespasianus tunc apud Iudaeam in exercitu existens reuocatur, & donatur Imperio, commedat a Tito filio suo

causa

causa belli, & impugnatione Hierosoly-
ma, sub quo praefata ciuitas capitur, &
subuertitur.

Iosephus. subuersio Hierusalem
à Tito Vespasiano.

CAP. 6.

Euseb.
li. 3. c. 5.

Nicep.
li. 3. c. 3.

Ioseph.
li. 4. c. 9.
de bel.
Iud.

Ecclesia verò fidelium, qua ibidem
fuerat cōgregata, diuino accepto respon-
so, praenit subuersionem, & oppidum
Pellam nomine trās Iordanem emigrat.
tunc incredibilis fit cades Iudaeorum. &
primo quidem diræ & inaudita famis
exitio plaga intolerabilis diuinitus mit-
titur, in tantum, vt bella & cades inter
parentes & liberos committerentur,
dum non solum è manibus, sed ex ipsis
faucibus inuicem rapere cibum decer-
tant. ad vltimum quidem nec loris, vel
singulis, aut etiam ipsis calceamentis ab-
stinent.

stinent. portarum quoque indumenta detrahentes, conficienda dentibus ingerunt, Ezech. li. 4. c. 6
 nonnulli & feni veteris edunt festucas.
 porro geritur ibi facinus execrabile, neque adhuc apud Græcos, neque apud Barbaros auditum.

De Maria quæ filium suum comedit.

CAP. 7.

Mulier quadam, Maria nomine, genere & facultatibus nobilis, quæ ad diem festum cum cæteris de transiordanis a lueo confluerat, cum famis ingrauescente periculo, & hostis depraedatione, omnino iam fame deficeret, pessimis vasa consultoribus, parvulum filium, qui ei erat sub vberibus, iugulat, igni suppositum terret: dimidium quidem consumit, dimidium

Ioseph. lib. 7. c. 8. de bel. Iu.

midium verè reseruat. prædonibus quidē
 mox, odore carniū comperto, ingressis,
 Nicēp. partem offert, Meus, inquiens, hic partus
 li. 3. c. 7. est: nolite effici aut matre religiosiores,
 aut fœmina molliores: edite, nam & pri-
 Euseb. or comedi. Illico vniuersa regio tam ne-
 li. 3. c. 6. Ioseph. farij sceleris nuntio repletur. nec multo
 lib. 7. post magnifica, & famosissima ciuitas
 cap. 26. Hierosolymorum capitur: cuius quantitas
 fuerit vastitas, quanta in ea diuersarum
 mortium strages, vix scripto comprehen-
 ditur: vbi vndecies centena millia fame
 & ferro peremptorum computantur, ex-
 Ioseph. ceptis quibusq; iuuenibus electis, qui pro-
 li. 7. ca. pter decorem corporis & procerita-
 27. tem ad triumphum reseruantur, ceteris-
 que alijs, qui ad opera Aegypti, vel ad
 secanda marmora, vel ad extrahenda
 metalla destinantur, vel per prouin-
 cias vincti in seruitutem distrahuntur,
 quo-

quorum sit numerus vsque ad nonaginta milia. sed ne quis de hac captorum vel occisorum ambigat multitudine, no- uerit, tunc temporis ad diem festum Pa- scha Hierosolymis conuenisse ter decies centena milia Iudeorum, ad iustam Dei retributionem hoc tempore ultionis ele- cto : vt qui in diebus Pascha dominum Saluatorem morte turpissimis mortibus, & cladibus turpissima damnarunt ; ipsi quoque inauditis eisdem diebus damna- rentur. HAYMO : Et qui in eius dam- natione dies festos duxerunt solennes ; nunc ipsos suis damnationibus age- rent luctuosos , qui etiam rectè fa- me percunt, vt, qui domino, esurienti salutem eorum, fel in escam dabant, o- mnimodo suauitate escarum priuarentur.

D. 2

De:

De tempore subuersionis
Hierusalem.

CAP. 8.

Fit autem hac Hierosolyma subuer-
sio, XL. annis à passione domini dilata
onibus. ultione, anno Imperij Vespasiani secun-
do, vt interim potuissent Iudai, si vellent,
locum pœnitentiæ inuenisse, commoniti
sapè ab Apostolis prædictam ciuitatis ad-
esse euerisionem, & à Iacobo fratre domi-
ni edocti, dum viueret, per signa & pro-
digia cœlitus ostensa, ante tempus exci-
dij commonebantur: etenim stella præ-
fulgens, gladio per omnia similis immi-
nere desuper ciuitati, & cometes præte-
rea exitialibus flammis per totum arde-
re visus est annum.

Nos in
Notati
onibus.
Iose. li.
7. ca. 12.
de bel.
Iud.

Nouum portentum.

CAP. 9.

Vitula

Vitula quoque sacrificijs admota in die festo azymorum inter manus ministrorum enixa est agnum: porta vero in interioris adis area, cum tantiponderis, ut vix à XX. viris clauderetur, esset, vestibus & seris munita, nocte ultro patefacta est. Visi etiam currus & armatorum cohortes in aërem ferri, & alia multa, qua non faciunt ad huius operis compendium, maxime cum res Christianas prosequi debeamus.

Egesippus de Simone, Hierosolymorum Episcopo post Iacobum.

CAP. 10.

Igitur subuersa Hierusalem, non multo post martyrium Iacobi, conuenientibus Apostolis in vnum, & propinquis domini

Nicep.
in Chro
nol.

D 3 secun-

Secundū carnem, Simon filius Ioseph. cō-
muni consilio in Episcopum subrogatur.

Titus succedit Vespasiano patri.

CAP. II.

Interea Vespasianus moritur, Titus fi-
lius eius succedit imperio, princeps mili-
taris, pius, sapiens, bellicosus, qui in tan-
tum facundus fuit, vt causas latinè age-
ret, poëmata & tragœdias Græce compo-
neret. BEDA. Tantum autem bellicosus
fuit, vt in expugnatione Hierosolyma præ-
cipue inter optimos extiterit praeliator.
tantum autem imperio bonus ac clemens
fuit, vt nullum omnino puniret, sed etiam
cunctos aduersum se coniurantes dimit-
teret, & in ea familiaritate, quam prius
habuerant, retineret. dicebat enim, in-
decorum esse aliquem contristatum re-
sedere à facie Imperatoris: cuius inter o-
mnis

mnis

annua fuit illud celebre dictum, diem se
 perdidisse quia nihil boni fecerat. ita om-
 nium virtutum genere mirabilis fuit, adeo
 ut amor & delicia humani generis dice-
 retur. hic non nocuit Christianis. Per idē
 tempus Linus obiit, Roman. pontifex,
 transactis in sacerdotio XII. annis: Cle-
 tus succedit.

Domitianus. CAP. 12.

Titus moritur post duos annos impe-
 rij sui, & duos menses. Domitianus verò,
 frater eius minor, statuitur imperio, cu-
 ius quarto anno apud Alexandriam obiit
 Ammanus, post XXIII. episcopatus an-
 nos. Abilius succedit. Cletus verò, Roma-
 nus pontifex, & ipse XII. annis sedet, &
 transiens Clementi Papatum reliquit.
 Aiunt autem, qui de Cathedra Romana
 Ecclesie persecutati sunt, quod Linus &

D 4 Cletus

Cletus non sederunt, vt pontifices, sed vt
 summi pontificis coadiutores, quibus B.
 Nos in Petrus tradidit ecclesiasticarum rerum
 Notati- dispositionem: ipse vero tantum orationi
 onibus. & predicationi vacabat. vnde tanta au-
 thoritate donati meruerunt in Catalogo
 pontificum reponi.

Persecutio Domitiani.

CAP. 13.

Nicep. Interea Domitianus, portio Neronis,
 li. 3. c. 10. eiusq; impietatis successor, Christianos
 histor. valde persequitur, quosdam trucidat,
 eccles. quosdam bonorum direptione punit, quos-
 Emio. dam tradit in exilium inter quos Flavi-
 lib. 9. in am Domitillam, egregiam virginem Chri-
 fin. sti, cuius gesta habentur, in insulam Pon-
 tiam deportari iubet, & beatum Ioannē
 Euangelistam relegat exilio, vbi & Apo-
 calypsim scripsit, missus prius in feruentis
 elei

olei dolium, sed illesus. Hic familiam Dauid perquiri iubet, & propinquos Christi secundum carnem, vt interficiat, ne quis superesset Iudeorum ex semine regali. quibus oblatis, & de regno Christi respondentibus, Quia non est de hoc mundo, liberos abire iubet, sed contemnit.

Domitianus regnat XV.
annos.

CAP. 14.

Itaque Domitianus potitur imperio XV. annis. postea ex senatusconsulto omnes, qui iussu eius exulabant, reuocantur, cum quibus & B. Ioannes redijt.

Nerua vix per annum regnat.

CAP. 15.

Nerua quoque anno plus minusve defuncto, Traianus obtinet imperium, cuius

Euseb.

li. 3. c. 22

22. 23.

D S primo

Histor.
eccles.

primo principatus anno Abilius Alexan-
drinus post XIII. episcopatus annos diē
obiit, Cerdone succedete tertio in sacer-
dotium. Clemens tunc temporis post Pe-
trum adhuc Romæ pōtificatum tenebat:
sed apud Antiochiam post Petrum Euo-
dus fuerat, & secundus Ignatius. He-
rosolymis post Iacobum, fratrem Domini,
adhuc præerat Simeon Domini conso-
brinus IRENÆVS: Interea adhuc su-
perstes beatus Ioannes Euangelista præ-
est ecclesijs Asiæ, residens apud Ephesum,
& permanet viuens vsque ad tempora
Traiani, edificans ibi ecclesias, quas Pau-
lus primo ibi fundauerat. Hic Papiam,
& Polycarpum auditores, & condiscipu-
los habet: qui etiam libros faciens & e-
pistolas, instituit erudiuit quē plurimos:
qui bene in vltimis vite temporibus scri-
bit Euangelium, compulsus ab Asiæ Epi-
scopis,

Iren. li.
2. adu.
haeret.

scopis, propter hæreticos, qui eo exulante
 irruerant in ecclesias, cum varijs & per-
 uersis dogmatibus. Hac ergo occasione de
 natiuitate Christi conscribit, pauca de
 temporalibus eius gestis edisserens, tan-
 tum à cæteris euangelistis persequens o-
 missa. nam alij quidem tres, facta domi-
 ni persequuntur à carcere Ioan. Bapti-
 stæ, hic verò maxime ea, quæ primo do-
 minus per prædicationis tempus gessit an-
 te Ioannis incarcerationem. multa verò
 de trinitatis & vnitatis mysterio profun-
 dissimè insinuat, vt diximus, aduersù hæ-
 reticos, quorù errores tunc pullulauerunt.

De Menandro mago, & hæretico.

C A P. 16.

Sub eodem namque tempore Menan-
 der quidam, Simonis magi Samaritani
 discipulus, & ipse Samarites, & magus, Epiph.
 li. 4. 10°
 2. ca. 22
 blasphemus

Euseb. blasphemio errore maculat Antiochiam,
 li. 3. c. 26
 Nicep. irridens immortalitatem anima, & re-
 li. 3. c. 12 surrectionem mortuorum, semetipsum
 histor. saluatorum hominum esse asserens, nec a-
 eccles. liter posse vnumquemque angelos seculi
 vincere, nisi prius à se magica artis susci-
 peret disciplinam, & quod per baptisma
 à se datum quisque sic fieret immortalis,
 & æternus effectus, in hac vita fieret per-
 petuus.

De Ebionitis hæreticis.

CAP. 17.

Euse. c. Huius quoque discipuli Ebionita, li-
 27. eius. cet alterius sectæ, multos decipiunt, di-
 lib. centes Christum purum hominem esse,
 & communi natiuitate ex viro & fœmi-
 na procreatum, ceremonias adhuc legis
 custodientes. Ebionita pauperes inter-
 pretantur, & verè sensu pauperes.

De

De hæreticis Cerinthianis.

CAP. 18.

Sed & Cerinthus hæreticus noua in- Idē c. 28.
troducit dogmata, scilicet terrenum fo-
re regnum Christi in Hierusalem, & in-
terim homines vitijs & concupiscentijs
esse subiiciendos, & nuptiarum festiui-
tates affuturas, ad eos facile decipien-
dos, qui sunt dediti libidini.

De hæresi Nicolaitarum.

CAP. 19.

*Surrexit præterea & alia hæresis, Idē c. 29. li.
 que appellatur Nicolaitarum, quæ à Ni-* eiusd.
colao, vno de septem diaconibus cū Ste-
phano ordinatis, se iactauit.

Clemens Alexandrinus de Nicolai-
tis hæreticis & Nicolao.

CAP. 20.

Hit

Clemēs
Alex.
lib 3.
Sicut.

Hic autem Nicolaus, pulchram habens
uxorem, cum post ascensionem Domini ab
Apostolis increparetur de zelotypia, iniu-
ria lacesitus produxit illam in medium:
si quis eam habere vellet, libere permisit.
ex qua occasione isti consequens esse pu-
tauerunt, vt, secundum hoc factum vel
dictū Nicolai, carne sua, in qua delecta-
retur, abuteretur vnusquisque. vnde &
nunc, qui sectam propriae libidinis assu-
munt, sub illius nomine promissuos & il-
licitos expetunt concubitus.

Adhuc de Nicolao, Clemens com-
mendans Nicolaum.

CAP. 21.

Mihi autem compertum est, Nicolaū
nullam prorsus cognouisse uxorem, prae-
ter eam, quam matrimonio sibi coniun-
xerat: cuius certe liberi, faemina quidē,
vsque

vsque ad ultimam senectutem castè per-
 durarunt: filius autem ipse sanctitatem
 incorrupti corporis custodivit. vnde con-
 stat, quod ex contemptu libidinis, vel vi-
 tij magis produxerit uxorem, & liberans
 abire permiserit, quam alijs quibuscun-
 que abutendam exposuerit. Sed, vt ad
 inceptum reuertamur, sciendum prædi-
 ctas hereses cito consopitas fuisse, maxi-
 me per scripta & prædicationem B. Ioan-
 nis: qui post longam magnæ continentia, &
 sobrietatis tempora, post insignem Euan-
 gelij prædicationem, post incredibiles si-
 gnorum virtutes, tandem effodi sibi iu-
 bet sepulchrum: qui etiam martyr & do-
 ctor apud Ephesum dormit, completæ bo-
 na & venerabili senectute nonaginta an-
 norum & octo: in cuius laudabili fine &
 nos tertium volumen finiamus.

D. HAYM.

D. HAYMONIS
HALBERSTAT-
TENSIS.

LIBER III.

CAP. I.

POST obitum B. Ioannis, & deces-
sum Apostolorum, siue illius chori,
qui à domino susceperat viua vocis audi-
tum, statim, vt in vacuam domum, inge-
runt se pestilentes heretici in ecclesiam.

Persecutio Traiani imperatoris.

CAP. 2.

*Euseb. li. 3. c. 32
hi. Eccl.
Epi. de
Sectis.* Sed & Traianus imperator aduer-
sum Christianos maximam mouit per-
secutionem: sub quo Simeon, Hiero-
solymorum episcopus, accusantibus here-
ticis,

ticis, per dies aliquot afflictus supplicijs, Nicep. li. 3. c. 16
 ad vltimum crucifigitur, ipso admirante histor.
 iudice, quod senex C. & XX. annorum eccles.
 crucis patibulum pertulisset. Tunc perse- Tertul. Apolo.
 cutionum pondere vrgetur ecclesia: tunc
 multa martyrum millia iugulantur: qui-
 bus Plinius Secundus praeses motus, scri-
 bens ad imperatorem pro nostris depre-
 catur, asserens nullum in eis crimen, nisi
 quod antelucanos hymnos Christo cuidam
 canerent Deo.

Egesippus de martyrio Simeonis,
 Hierosolymitani episcopi.

CAP. 3.

Igitur Simeone per martyrium reso- Ibidē.
 luto, Iustus quidam suscepit eius episcopa-
 tum. tunc vrbis Romae Pontifex Clemens
 nouem annis sacerdotio functus, Euaristo
 reliquit Papatus ministerium.

E

De

De Ignatio, forti athleta.

CAP 4.

Euseb.

ea. 36. c.

iust. li.

Nicep.

c. 19. c.

iust. li.

Tunc etiam Ignatius post Petrum se-
 cunda successione, Antiochenus episcopus,
 de Syria partibus ad urbem Romam trans-
 mittitur, & pro confessione Christi eici-
 tur ad bestias. qui athleta Christi fortis-
 simus in quadam epistola sua, quam ad
 Romanos scribit, id etiam deprecatur,
 ne velint eum spe martyrii priuare, in qua
 his ipsis utitur verbis, uti verè Christia-
 nissimus & immobilis à fide: O salutare
 bestias, quae preparantur mihi: quando
 venient? quando emittentur? quando li-
 cebit eis frui carnibus meis? quas ego opto
 acriores parari, & inuitabo ad deuora-
 tionem mei, & deprecabor, ne forte, ut in
 nonnullis fecerunt, timeant contingere
 corpus meum: quinimo, & si cuncta abun-
 tur, ego vim faciam, ego me ingeram.

Date,

Date quaeso, veniam : ego quippe noui,
 quid expediat mihi. nunc incipio esse
 Christi discipulus, ignes, cruces, bestia,
 dispersiones ossium, discriptiones mem-
 brorum totius corporis, poena, & omnia in
 me vnum supplicia, diaboli arte quasita,
 compleantur, dummodo Iesum Christum
 merear adipisci. Sed & multas alias scri-
 bit epistolas, qui à Syria Romanam nauig-
 ans, & per omnes, quas ingrediebatur,
 exhortans ecclesias, & confortans in do-
 mino, tandem, vt & ipse scribit, & con-
 nexus, & colligatus decem leopardis, mi-
 litibus datis ad custodiam, foeliciter mi-
 grauit ad dominum.

Nicep.
 li. 3. c. 19
 histor.
 eccles.

HAYM O.

CAP. 5.

Qui bene in canone missae, post ac-
 celerationem sanctorum Apostolo-
 rum

E 2

rum

rum cum egregijs martyribus ponitur. nã
 qui valde Deum & Christum eius, ob in-
 signem fidei confessionem, ob clarissima
 scripta & facta meruit, valde potest pro
 nobis supplicare, vt vere dignissimus, &
 haeres Petri Apostoli tam morum, quam
 cathedra successione.

De successore Ignatij.

CAP. 6.

Euseb. . . Post Ignatium Heros successit in epi-
 li. 3. c. 37 scopatum, quo tempore floret vir æque
 hystor. insignis, Quadratus, celebris in propheti-
 eccles. ca gratia, cuius etiã opuscula habentur.

De egregijs prædicatoribus, & præ-
 latis ecclesiæ. CAP. 7.

Longum est enumerare de singulis re-
 ctoribus, qui fuerunt in ecclesijs post Apo-
 stolos. vnde illos cõmemorabimus, quo-
 rum

rum fides ad nos peruenit & predicatio,
 quorum exemplis erudita & solidata est
 ecclesia, qui ardentiore philosophia ver-
 bo Deise consecrarunt, & ad salutare
 preceptum primo indigentibus sua diui-
 dentes, ad predicandum expediti, Euan-
 gelistarū functi sunt officio. quos etiam,
 vt Apostolos, in initio fidei comitata est
 Spiritus sancti gratia, & miraculorum
 prepotens secutus est effectus. De quorum
 numero Cerdon Alexandrinus Episcopus,
 de quo supra dictum est, qui XII. anno ^{Idē c. 25}
 Traiani principatus obiit, succedit quidā ^{eiuf. li.}
 Primus nomine, quartus ab Apostolis.

CAP. 8.

Euaristus quoque Romanus pontifex, ^{Nos in}
 post octo episcopatus annos obiit, Alexan- ^{Notati-}
 dro venerabili, & apostolico viro succe- ^{onibus.}
 dente.

E 3

CAP.

Dion.
Oros.
Euseb.
li. 4. c. 11.

Interea crescente ecclesia, Iudaei se-
ditionem mouentes Alexandria & per
Aegyptū, & per diversas terras, digna &
innumera caede sternuntur sub Traiano.

Traianus XX. annis, sex mensibus
minus, regnat. CAP. 10.

Idē c. 3.
eius. li.

Quo XX. annis, sex mensibus minus,
principatu perfuncto, huic Hadrianus in-
sceptra succedit.

Regnum Hadriani.

CAP. II.

Ibidē.

Tunc Quadratus, discipulus Aposto-
lorum, de quo supra meminimus, & Anti-
stites Athenienses scribūt libros de Chri-
stiana religione ad Hadrianum, qui libri
habentur insignes, vt apostolica doctrina
& magnorum ingeniorum indicia.

Ale-

Alexander Papa sedit X. annis

CAP. 12.

Tunc Alexander Papa tertio Hadri-
ani anno martyrio coronatur, & septimo
ab vrbe milliario, vbi decollatus est, sepe-
litur, sicut eius gesta narrant.

Euseb.
li. 4. c. 4

HAYMO.

Inuenimus autē in retractatiōe Chro-
nicorum Eusebij, quam Beda breuiandi
gratia ordinat prudenter & succinctē,
quod prefatus Pontifex non sub Hadria-
no passus est, sed sub Traiano. quod ex hoc
facile potest probari, quod Hadrianus per
Quadratum libris de nostra religione cō-
positis instructus, praecepit per epistolam,
Christianos sine obiectione criminū non
puniri.

Beda. vltimum excidium Iu-
dæorum. CAP. 14.

E 4

Hic

Hic denique Hadrianus Iudæos secūdo rebelles, vltima cæde domat, etiam eis ablatā licentia introeundi Hierosolymā, quam ipse in optimam murorum ceperat extructionem, & Aeliam vocari de suo nomine instituit. Hic Antinoos, amasio suo, annuos agones instituit celebrari, & cœpit appellare Antinoios, & ciuitatem condidit eius nominis Antinoon, & tēplū ei dicauit, sacerdotes & prophetas instituit. Interea Alexādro finito per martyrium, Xystus subrogatur Romæ: Alexandria verò primo defuncto, Iustus episcopus eligitur.

Episcopi Hierosolymæ ex Iudæis.

CAP. 15.

Hierosolymæ verò primus ex gentibus creatur Marcus episcopus, cessantibus ijs, qui fuerant ex Iudæis, qui sunt numero

XV.

XV. id est, Iacobus frater domini, Simon, Idē c. 5.
 Iustus, Zachaeus, Tobias, Benjamin, Ioan- eius. li.
 nes, Matthias, Philippus, item Iustus, Le-
 ui, Effrem, Ioseph, Iudas.

De Basilide & Saturnino hæresiar-
 chis. CAP. 16.

Per idem tempus humani generis ho-
 stis antiquus, quasi bino ore sibilat, per Ba-
 silidem hæresiarcham, ortū Alexandria,
 & Saturninum genitum Antiochia, con-
 turbans ecclesias. Hic Basilides compa-
 rat sibi discipulos, quos facit ad morem
 Pythagoricū quinquēnio silere: hos docet Idē c. 6.
 immolata absq; conscientia respectu de- eius. lib
 gustare, & sine scrupulo & indifferēter
 debere in persecutionibus fidem negare.

Blasphemia Saturnini & Carpo-
 cratis. CAP. 17.

E 5 Satur-

*Saturninus autem eadem quæ Menā-
der supradictus commentatur. Carpo-
crates autem quidam Simonis magi, non
vt ille clam, sed palam ac publicè presti-
gia depromit. per hos imponuntur oppro-
bria, incestus, & stupra promiscuè habitata
inter fratres, & sorores, & matres: sed
hos facile per domini gratiam, tunc in
nostris probabilis vita & eruditio con-
uincit & exuperat: quos maximè Ege-
sippus, discipulus apostolorum Christi cō-
temporaneus, cuius insignes libri habentur,
disputationibus & scriptis confutat,
adeo vt cito euanescentibus predictorum
hereticorum figmentis, foelix efficiatur
fama Christianorum, ita vt omne genus
hominum, patrijs legibus & superstitionibus
derelictis, & à dijs ad dominum Ie-
sum concurreret, & discere ab eo, qui
mitis est & humilis corde, festinaret.*

Hadria-

Idē c. 8.
eius. li.

Hadrianus regnat annis XXI. Telesphorus sedit annis XI. Hyginus sedit quatuor annis, Pius sedit annis XII.

CAP. 18.

Interea moritur Hadrianus, & imperat Antoninus, cognomēto Pius. Telesphorus martyrio resolutus decedit. Hyginus succedit apostolatu, sub quo Valentinus Cerdo, & quidam Marcion figmenta heretica dogmatizant. Hygino autem decedente, Romano Pius fungitur sacerdotio. Marcus substituitur Alexandria, Eumenide defuncto. sed & Marco post x. annos mortuo, Celadiō eius gubernat ecclesiam. Pius verò in vrbe Roma, expleto sacerdotio, Aniceto sedē reliquit, sub quo Egesippus Romam venit, ibidē permanēs vsq; ad episcopatum Eleutherij, qui fuit post Anicetum. Tunc & Iustinus philosophus.

Idē e. 10
eius. li.

phus, Christi & fidei nostræ contra Mar-
cionem tam viua voce, quã libris defen-
sor, scribit ad Antoninũ librum de Chri-
stiana religione, & obtinet gratiam pro
nostris.

De Polycarpo, insigni martyre.

CAP. 19.

Eo tempore Polycarpus, ordinatus, &
eruditus ab apostolis, Smyrnaorum epi-
scopus, longæua & innocenti vita vene-
rabilis, pergit Romam, & corruptos per
Valentinianum & Cerdonem ab here-
tica labe castigat. Traditur hunc elegan-
ter narrasse de Ioanne apostolo, quod cū
apud Ephesum, lauandi gratia, balneum
esset ingressus, & vidisset ibi Cerinthum,
exiuit continuo non lotus, dicens: Fugia-
mus hinc, ne & balnea ipsa corruant, in
quibus lauatur Cerinthus, veritatis ini-
micus.

Nicep.
li. 3. c. 14
histor.
eccles.

amicus. Extant huius praeclara quaedam opuscula, & epistola huius ad Philippenses praevalida; continens fidei monita & salutis. Hic autem post Antoninum Pium, imperante M. Aurelio Vero, & Antonino filio eius, cum Lucio fratre, vitam finiuit martyrio.

Antoninus Pius sedit annis XII.

HAYMO. CAP. 20.

Dignus est autem hic perpetua ecclesiae commemoratione donari, celeberrima passione resolutus, quem huic nostro compendio, licet curtatis sermonibus, ob ipsius patrocinij suffragium, curavimus annotari. Hic ergo ante triduum, quam cōprehenderetur, videt nocturna visione capitis sui cervical igne consumi, euigilansq; fratribus sic interpretatus visionē, se pro Christo esse arsurū. nec multò post insiliunt

insiliunt eius cōprehensores. ad quos placido vultu progrediens, apponi mensam hostibus, quasi hospitibus, iubet, & largè epulas ministrari, impetrata per horæ spatium oratione. deinde a sino sedens, ducitur ad tribunal. cumq; ingressus fuisset, audit vocem de celo: Fortis esto Polycarpe. Commonitus ergo à proconsule multis sermonibus, vt habens ætatis suæ reuerentiam, iuret per fortunam Cæsaris, & dicat in Christum conuicia; eleganti voce, & verè digna discipulo Ioannis respōdit: Octoginta, inquit, & sex annis seruius ei, & nunquam me lesit: quo modo possum maledicere & blasphemare regem meum, qui dedit mihi salutem? non facio. Comminante iudice bestiarum immisiones, constanter ait, Adhibeantur. comminante quoq; ignes, Securè inquit, adhibe. Tunc, populis Smyrnæ ciuitatis, tã Iudæorum,

rum,

rum, quam gentiliū, conclamantibus, Vi-
uus ardeat, destinatur ad ignē. quo extru-
cto, depositis senior indumentis, ac zona
resoluta, calceamēta quoq; pedibus ten-
tat educere, quæ nunquā nisi à religiosis,
à quibus semetipsum præuenientibus, re-
solui cōsueuerant. sic namq; ab omnibus
venerabiliter colebatur. exinde, remissis
manibus post tergū, traditur igni. sed cū,
facto diuinitus miraculo, non posset igne
cōsumi, tandē à lictorib. mucrone trans-
foditur. oblatum est Deo tam victima, quā
holocaustum in odorem suauitatis.

De Iustino, doctore, & martyre.

CAP. 21.

Per idem tempus supra dictus philoso-
phus Christi Iustinus secundum iam li-
brum, pro nostra religionis defensione cō-
scriptū, offert iudicibus, remunerationē

Euseb.
li. 3. c. 3.
12. & 16.
li. 4. hi.
Eccl.

lingua

linguæ fidelis & eruditæ martyrij recepit
 munus, accusante eum quodam philoso-
 pho, Crescente nomine, doloso proditore,
 & tendente ei insidias, pro eo maxime,
 quòd sæpè eum præfatus Iustinus suis dis-
 putationibus publicè confudisset. Hic an-
 tequam proprium funderet agonem, et-
 iam eorum, qui ante eum martyres exti-
 terant, certamina describit. Extant &
 alia eius opuscula præclara, & magnæ eru-
 ditionis indicia, quæ enumerare lōgū est.

Anicetus Papa Romanus sedit annis
 vndecim. CAP. 22.

Euseb.
 lib. 4. c.
 19. hist.
 eccles.

Interea Aniceto obeunti Soter succe-
 dit, & Celadion Alexandrino. Agrippi-
 nus tunc episcopus suprà commemoratus,
 & Dionysius, Corinthiorum episcopus,
 & Irenæus insignes habentur. Hi scri-
 bunt libros & epistolas, erudiunt ec-
 clesiam,

Idè c. 21
 23. 24.
 eius. li.

clesiam, & confirmant. quorum ingenij
 extant adhuc monumenta. extat huius
 praefati Dionysij epistola ad Athenienses
 perlucida. invitans ad martyrium, pro-
 lapsos arguens: in qua & illud designat,
 quomodo Dionysius Areopagites à Paulo
 instructus, primus Athenis Episcopus fue-
 rit ordinatus. Sed & Theophilus, quem
 supra diximus, Antiochia commentarios
 scribit, & hereticos, qui tunc surrexe-
 rant, disputationibus praclaris confutat,
 & praecipue Marcionem, cum quo Ire-
 naeus & Modestus magnifice laborat. Sed
 & Melito Sardicensis antistes, & Apol-
 linaris Hierapolitanus, celeberrimi ha-
 bentur, & scribunt libros pro nostra in-
 tercessione Antonino Imperatori Roma-
 no. Extant autem Melitonis multa &
 praclara opuscula, in quibus Ecclesiae fi-
 dei regulam mira depingit ratione. Hic

Nicep.
 li. 4. ca.
 8. 9. 10.
 hist.
 Eccl.

F

in li-

in libello quem de explanatione scripturarum scribit, quasi in prefatione enumerat, quæ sint veteris Testamenti volumina, quæ in canone debeant obseruari.

Irenæus de hæresi Encratitarum.

CAP. 23.

Euse. li. 4. c. 28. 29. Tunc surgit hæresis Encratitarum à Saturnino & Marcione descendens, damnantium cibos animalium, quos Deus cum gratiarum actione humanis vsibus percipiendos instituit, nuptias quoque & fornicationem & corruptionem pari lege iudicantium, quorum auctorem quendam fuisse aiunt Valerianum, qui primo auditor fuit Iustini, & in vita eius nihil tale quidem prodidit, sed postquam ille martyrio resolutus est, abscidit se ab Ecclesijs, doctoris arrogantia tumidus. & ut maior ceteris aestimaretur, proprium docendi insti-

Iren. li. 1. ca. 30. hist.
Eccl.
Epiph. li. 3. to. 1
Encrat.

instituit stylum. Verum hic Vatianus col-
 lationem faciens quandam Euangelio-
 rum, nescio quo modo componit unum ex
 quatuor, quod diateffaron nominant.
 nam etiam nunc habetur à multis. Extat
 vnus huius ex multis libellus, quem ad-
 uersus gentes scribit, qui ex omnib. scri-
 ptis eius precipuus & valde utilis com-
 probatur. Per idem tempus pullulant in-
 numeræ hereses, & præcipuè apud Meso-
 potamiam, quibus fortiter obstat, diser-
 tissimis disputationibus suis Bardesanes
 quidam, potens in verbo & doctrina, &
 vehemens dialecticus, & libros scribit
 maximè aduersus Marcionem, quos pro-
 pria lingua, hoc est Syra, compositos, di-
 scipuli eius in Græcū vertere sermonem.
 Soter sedit annis septem, quo tempore et-
 iam Romane Ecclesie Soter Episcopus
 pius & clemens circa fratres, & sanctus,

Nicēp.
 lib 4. c.
 II. hist.
 Eccl.

indigentibus, quæ corporalis vsus expete-
bat, largè impartiens, viuendi finem fa-
cit. & nos hic quarti voluminis finem
faciamus.

D. HAYMONIS,

HALBERSTAT-

TENSIS,

LIBER V.

Euseb.
lib. 5. in
princ.

Igitur Soteri Episcop. XII. ab Aposto-
lis, succedit Eleutherius, XXII. anno
Imperij M. Antonini Veri. Quo tempore
per multas Romani orbis prouincias, ex
acclamatione vulgi & seditione aduer-
sum nostros, dirissima persecutiones con-
citantur, ita vt martyrum multa millia
per singula loca fiant.

DE

De epistola Lugdunensis Ecclesiæ.

CAP. 2.

Tunc serui Christi habitantes Lugdu- Idem.
 num, Viennam, nobilissimas Gallia vrbes ca. 3. e-
 grauisimis tribulationib. affliguntur: qui- iusd. li.
 bus, vt breuiter & raptim per omnia per- Nice. 1.
 secutionum genera cōcludamus, totis vi- 16. 17.
 ribus cōgressus est inimicus. Et primo qui- 18. li. 4.
 dem domorum eis prohibetur habitatio: hist.
 tum deinde vsus balnearum, post etiam Eccles.
 processus ad publicum: ad vltimum vero
 tam publicus quàm priuatus locus. sic de-
 niq; iniuria affecti clauduntur, verberan-
 tur, lapidantur & excruciantur, adeò vt
 singulas cruciatus species nemo possit ex-
 ponere. sed sustinent equanimiter sancti
 vt stabiles Christi columna, nec solum
 iam ferunt impetus, sed vltro etiam ex-
 petunt. Quidam autem infirmiores, sub-

eundis inuvalidi, peccatis suis forsitan exi-
 gentibus, labuntur, ferme decem: qui la-
 psu suo luctum ingentem relinquunt Ec-
 clesiae, quæ de lapsibus nostrorum magis,
 quàm de tormentis tristatur. Tunc ad-
 uersus nostros, diabolo instigante, noua
 & capitalia mendacia plebs infidelium
 commentatur, & comprehensis quibus-
 dam seruis paganis Christianorum, extor-
 quet ab eis tormentorum metu, quod &
 Christiani filios suos comedant, & ma-
 tribus & sororibus abutatur. Hinc apud
 omnes Christiani execrationi habentur,
 præsertim apud eos, qui clementius ad-
 uersus eos agebant. inter quos sanctus
 quidam diaconus, nomine Viennensis, &
 Blandina, nobilis femina, & Photinus
 venerabilis Lugdunensis Episcopus, cum
 iam nonagenaria esset ætate, & præ lan-
 guore & senio magis deferretur ad tri-
 bunalia,

humanalia, quam duceretur, soluitur mar-
 tyrio, sicut gesta eorum habent. Patitur
 & cum eis Attalus quidam, cuius & in-
 ter tormenta nobilis vox illa fuit, cum
 assarentur carnes eius, & nidor adustae
 carnis persentiretur, hoc est, inquit, ho-
 mines comedere, quod vos facitis. Nam
 nos homines non comedimus, neque aliud
 quid mali agimus. Interrogatus quod no-
 men habet Deus, eleganter respondit: Qui
 plures sunt, nominibus distinguuntur, qui
 vnus est, non indiget.

Item ex epistola Lugdunensi.

CAP. 3.

Tanta autem beatorum martyrum
 humanitas erat, & humilitas, ut frequen-
 ter martyres facti, post bestias, post ig-
 nes, & laminas, nullatenus paterentur se
 à martyrio appellari, vel in sermone. vel

F 4 in

in epistola fratrum: & si quis hac fecisset, durius increpabāt, dicentes, quod hac appellatio soli Christo debeat, vel certe his, qui post bonam confessionem discedere de hac vita, & pergere ad Deū meruerunt. nos autem humiles & egenes, aiebant, optamus, vt ipsa saltem in nobis confessio tuta permaneat. Tāta ergo erat in eis humilitas, vt, cū rebus ipsis martyres essent, nominis tamen iactantiam fugerēt, inter fratres humiles, inter persecutores elati. accusabant neminem, soluebant cunctos, litigabant erga nullum, orabant pro persecutoribus suis, vtentes verbis S. Stephani martyris dicentis: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et per nimiam caritatem, quam habebant in Christo Iesu, & ijs qui lapsi fuerant, totis miserationum viscerib. inhaerebant, omnipotenti Deo effundētes pro eis flumina lachry-

l'achrymarum, nec sibi gratum iter dice-
bant eundi ad dominum, si pars membro-
rum suorum de Ecclesijs raptà à diabolo
diriperetur. Hæc ergò, quæ ex tantorum
auctoritate virorum descendunt, dicta
sunt propter eos, & cõtra eos, qui tumidi
& elati aduersum fratres feruntur: etsi
qui forte titubauerint, viscera miseration-
um Christi putant ab eis penitus exclu-
denda.

De Irenæo, viro illustri.

CAP. 4.

Igitur Photino Lugdunensi Episcopo, Euseb.
cum cæteris martyrib. coronato, Irenæus, lib. 5.
Polycarpi auditor in pueritia, sacerdotio C. 20.
eius succedit. Hic multos scribit libros,
& præclara ingenij sui monumeta reli-
quit. inter multa & innumera sua opus-
cula quoddam de LXX. interpretibus e-
legans miraculum narrat.

F S DE

De septuaginta interpretibus.

CAP. 5.

Idē c. 8.
eiusd.
lib.

Ptolemeus, inquit, Lagi filius, volens bibliotheca sua, quam apud Alexādrīam ex omnium Græcorum voluminibus construebat, maiorem gloriam quarere, petit etiam ab Hierosolymis, ut eorum Hebræas scripturas in Græcam linguam interpretatas, acciperet. At illi (quippe subiecti erant Macedonibus) electos, & in scripturis sanctis in utraq; lingua peritissimos LXX presbyteros miserūt ad Ptolemeum, in quo tamen volūtas Dei & cōsiliū gerebatur. Tūc ille singulorum volens accipere documenta, & verens ne fortè per interpretationem occultarent insertam diuinis voluminibus veritatem, singulos à se inuicem separat, & eadem seorsum positos interpretari iubet, eundemq;

demq; interpretandi ordinem in singulis voluminib. obseruare, quos in vnum cursum coram se reuocare & conferre adinuicem, quæ singuli interpretati fuerunt, iubet. & nunc verè Deus glorificatur, & scriptura sancta quòd verè diuina sit, agnoscitur. omnes enim de eadem iisdem verbis, iisdemq; nominibus interpretati sunt, ab initio vsq; ad finem, ita vt & ipsi qui aderant, gentiles agnoscerent, quod Dei nutu tunc scriptura interpretatae sunt. nec mirum, cum Hesdræam sacerdotem inspirauerit Deus ad reparationem Hebræorum voluminum sub captiuitate Nabuchodonosor regis corruptorum.

HAYMO.

CAP. 6.

Hoc Irenæi testimonium ad reuerentiam diuinarum scripturarum posuimus, Nos in
Nota-
tionib.
licet

licet quibusdam Ecclesiasticis viris videatur apocryphum, pro eo maxime, quod Iosephus, scriptor Hebraeorum, nihil tale affirmat, sed in vna eademq; basilica scribit eos pariter cōtulisse, quod & B. Hieronym. in præfatione Pentateuchi contestatur. Sed iam ad narrationis ordinem reuertamur.

De miraculo facto à Christianis in exercitu Christianorum.

CAP. 7.

Nicep.
lib. 4. c.
12.
Eutro-
pius.
Oros.
lib. c. 15.
Iul. Ca-
pitol.
in Ma-
cro.
phil.

Igitur Antonini temporibus, quibus tot mala illata esse referuntur, M. Aurelius, frater eius, bella infert Sarmatis ac Germanis: cuius exercitus dum siti periclitatur, quidam milites Christiani, qui aderant, supplicent: quorum supplicationib. & pluuia largè de cælo perfusa, reficit exercitum, & fulmina crebro coruscantia fugant

fugant eminus hostes. narrāt & hoc gentiliū historia, sed, quod hoc à nostris impetratum est, subijcendo dissimulant.

Antoninus regnavit XIX. annis.

CAP. 8.

Interea moritur Antoninus, Commodus succedit imperio. Tunc Iulianus apud Alexandriam suscepit sacerdotium. Tūc Pantenus Stoicus, ibidem Ecclesiasticae scholae rector, in disputatione dogmatis nostri disertissimus habetur: qui fidei calore succensus, usq; ad Indiam citeriorem praedicat verbum Dei, in cuius divinae eruditionis schola Clemens Alexandrinus maximè effloruit. Tunc Narcissus praesidens Ecclesiae Hierosolymorum celebris habetur, praecclarus fide & opere signorū. de quo fertur inter vniuersa eius miracula, quod miro & inaudito genere virtutis

Euseb.
lib. 5.

cap. 10.

tutis

Idē c. 6.
eius. li.

tutis aquam in oleum conuertit, quando
 fortè in solenni die vigiliarum Paschæ o-
 leum deesset luminaribus. Per idem tem-
 pus hostis generis humani, nihil vnquam
 otij gerens, diuersas & varias hereses
 per singula quæq; loca suscitatur, in quibus
 maximum sui generis serpētē apud A-
 siam, Phrygiamq; producit, Montanum,
 qui se paracletum nominat, & mulieres
 quasdā secum, Maximillā scilicet & Pri-
 scam, prophetissas esse velut ex sua inspi-
 ratione cōfingit. Hic impiè docet nuptias
 solui, & ieiuniorum leges primus impo-
 nit. Hic Pepusam & Thymium, oppida
 Phrygia, Hierusalem appellat, atq; in hæc
 omnes congregandos decernit. Hic exa-
 ctiores pecuniæ statuit, & sub nomine ob-
 lationū munera artificiosus accipit. Hic
 salaria præstat prædicatibus verbū suum,
 vt per hoc vincti enixius eius doctrine

pra-

præbeant operam. Sed traditur, quod tandem ipse, & mulieres suæ, ipso demone, quo inspirabantur, agente, diuersis temporibus laqueo vitam finierunt, exemplo Iudæ proditoris. Sub hoc tempore etiam in vrbe Roma regula Ecclesiastica traditionis vexatur per Blastum & Florinum schismaticos. sed fuere tunc per Dei gratiam viri fidei & virtutis, qui tam prædicas hereses, quàm schismaticos destruxere, scribentes aduersus hæc libros vel epistolas, vt Irenæus, Melitides, Serapio, Apollonius, & Apollinaris, & multi alij.

Quæstio oborta de paschali tempore. CAP. 9.

Interea, presidentibus Ecclesiæ egregijs sacerdotibus, sub principe Commodus, Nos in notationibus. Vitore apud Romanam, Demetrio apud Alexandriam, Serapione apud Antiochiam, apud

apud Casaream Palestina Theophilo, & Narcisso Hierosolymis, apud Ephesum verò Polycrata, questio non minima exoritur in prouincijs Asia, veluti ex antiqua eorū obseruatione descendens, quod quartadecima luna putarent omnitempore Pascha obseruandum, quādo scilicet Iudæis præcipitur agnus immolari, velut necessarium confirmantes, in quacunque die septimana quartadecima luna venisset, solui debere ieiunium, cū talis consuetudo in alijs prouincijs nunquam obseruata fuisset, vel Ecclesijs. ob quam causam conuentus Episcoporum & concilia conuocantur, tam apud Casaream Palestina, quā apud Romam, altercantibus Victore, Romano Pontifice ceterisq; occidentalibus Episcopis contra Asianos, & dicentibus, quod non liceat aliquādo, nisi in die Dominica, in qua Dominus surrexit,

rexit,

rēxit, Dominicum Pascha celebrare my-
sterium, & in hac sola soluendum esse ie-
iunium.

Ratio Polycratis, cur velit Pascha
quartadecima luna obser-
uari. CAP. IO.

*Affirmantibus e contra Asianis, & ma-
ximè Polycrate Ephesiorum episcopo, qui
inter eos primatū agere videbatur, quod
ab illo intemerato die Paschæ, in quo se-
cundum Euangelium etiam ipse Domi-
nus suum Pascha celebrauit, nihil licet
addere vel subtrahere, vt ultra quar-
tumdecimum diem, vel infra celebrare-
tur, prætendentibus etiā antiquum mo-
rem, & maiorum traditionem, & dicen-
tibus, quia Philippus Euāgelista, qui cum
filiabus dormit in Asia, & Ioannes Apo-
stolus, qui supra pectus Domini in cœna*

G: recu-

recubuit, necnō & Polycarpus, discipulus eius, obseruauerunt. tandem autem, in inspiratione diuina plurimis in vnum cōcordantibus, & sanioris fidei & scientiæ episcopis, promulgatum est solenne decretum à Victore Romano Pontifice, de Paschæ concordia & subscribentibus venerabilibus Episcopis, Narcisso Hierosolymitano, Theophilo Casariensi, Irenæo Lugdunensi, cum cæteris Episcopis Galliarum, & confirmantibus, quod in Dominica die resurrectionis Christi mysteriū Paschæ debeat omnimodè celebrari.

H A Y M O.

CAP. II.

Nos in
nota-
tionib.

Mibi autem videtur Romanam Ecclesiam prudenti consilio & saniore sententia hoc potius elegisse, ne Iudaizare videremur, & Mosaicum adhuc vel figurati-

ratium Pascha obseruare, si super quartadecima luna solennitatem Pascha celebremus. vnde, quia finito veteri & typico, nouum Pascha Christus instituit, & pro esu agni typici tradidit immaculati sui corporis & sanguinis mysteriū, rectè sicut agnum typicum nō sumimus, sic iam figuram negligimus, cū rem tenemus. itaq; & illam quartidecimi diei obseruantiam cum Iudeis non facimus, sed die resurrectionis Domini nouum potius nostrum Pascha celebramus: quia cū Pascha transitus interpretetur, & nostrum transitum vel de vitijs ad virtutem, vel morte ad vitam significet, rectè & verè trāsitus noster, qui à passione Domini incipit, cū Dominus resurgit, perficitur, & ideò tunc potius Pascha celebramus. nihil .n. nobis Christum mori profuit, nisi & resurgere profuisset. Sūt & alia forsā

patrum rationes, quas diligens & studiosus lector alicubi poterit reperire. Sed iam ad narrationis ordinem reuertentes, persemus hic aliquantulum, vt postmodum recreati sextum volumen expediamus.

D. HAYMONIS

HALBERSTAT-

TENSIS,

LIBER VI.

CAP. I.

Euseb.
lib. 5. c.
27. 28.
hist.
Eccles.

Igitur, Commodi Imperatore tredecim annis functo imperio, & Aelio Pertinace post eum solis sex mensib. Seuerus suscepit principatum. sed & Victore Papa x. annis Episcopatu functo, Zephyrinus suscepit sacerdotium, Extant eo-
tem-

tempore plurimi ecclesiastici viri, & sty-
lo illustres, Heraclitus, qui in Apostolorum
commentatus est, & Maximus, qui de
famosissima omnium hereticorum que-
stione disseruit, sed & Candidus in hexa-
meron, idem de principio Genesis scripsit
Appius quoque. Hi cum quibusdam alijs
hereses ortas suis temporibus confutant,
& maximè heresim Pauli Samosatani,
habentis auctoritatem à quodam Arte-
mone, dicentis, purum hominem & absq;
Deo fuisse Salvatorem, & mentientis id
ipsum ab Apostolis antiquitus fuisse tra-
ditum. Interea Severo quoq; adversus
Ecclesiam saeviente, martyres multi effi-
ciuntur, præcipuè tamen apud Alexan-
driam: quo ex omni Aegypto ac Thebaid-
e, velut in quoddam stadium pietatis,
athletæ ducebantur. In quibus & Leoni-
des, pater Orige. pro fide Christi capite
plexus

plexus est, qui teneræ adhuc ætatis supradictum puerum dereliquit.

H A Y M O.

C A P. 2.

Idem

li. 6. c. 13.

Nos in
Nota-
tionib.

Huius scilicet Origenis vitam, & actus, & dogmata si quis vult plenius nosse, legat Eusebium, de quo hæc transferimus: qui de eo tanta & talia scribit, quãta & qualia non est dignũ huic compendio inserere, maximè cum nouerimus prædictũ Eusebium à quibusdã Ecclesiasticis viris aliquantulum notatum fuisse, quod nimis fuerit in laude Origenis. illud verd. de eo breuiter enarramus, quod etiam orthodoxi quoq; & religiosi viri diffiteri non possunt.

Euseb.
lib. 6. c.23. 4. 5.
6. hist.
eccles.

De Origene. CAP. 3.

Origenes Leonidis martyris filius, & ipse ferè à pueritia voluntate martyr, & for-

forſitan actu, niſi quia à matre ſurripiente nocte veſtes eius, pra fraude praepeditus eſt, magnam à Deo & manifeſtam gratiã ſcientiã conſequitur, potens in grammaticeia & ceteris communibus literis, & in omni philoſophica eruditione apprime inſtitutus, maximè autem in lectione & doctrina diuinorũ voluminum potentiffimus illius temporis & famoſiffimus indagator. Hic ergò pro magna & incredibile ſcientiã prerogatiua, doctor Eccleſiæ apud Alexandriam à Demetrio, ipſius loci Epifcopo conſtituitur, cathedramq; doctoris obtinet tertius poſt Pantanum & Clementem: cuius ſcilicet Clementis & ipſe extitit auditor: vbi dum verbũ Dẽi palam tam viros, quàm fœminas inſtituens, docet, & occaſionem omnis turpis maledicti vult infidelib. excludere, quãdã minus perfecti ſenſus exercet inpro-

Nicep.
lib. 5. c.
2. hiſt.
eccleſ.

prio corpore, sed feruentis fidei & nimie castitatis opus. Nam cum antè omnia precepta Euangelica & voces Saluatoris obseruaret, & obseruari præciperet, illud Euangelicum attendens, Hi sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum Dei: Dominicam vocem re atque opere mox in semetipsum aggreditur adimplere. Tunc igitur maximè dat operam doctrina & prædicationi, quando aduersarijs nulla derelicta est obtrectandi suspicio. tunc, vt Apostol. dicit: Verbum Dei opportunè prædicat & importunè, per diem, & per noctem, publicè & priuatim, in abstinentia plurima, in ieiunijs indeficientibus, vigilijs penè iugibus, ita vt si quando parum aliquid somni naturalis necessitas exigeret, hunc ille non super stratum, quo omninò nulla utebatur, sed super nudi soli deprehenderet superficiem.

2. Tim.
4.

ciem. Fertur autem quod ex eius audito-
rio plurimi de utroq; sexu martyres ef-
fecti sunt. Extant eius ingenij libri mul-
ti, inter quos in sacras scripturas com-
mentarios edidit sanè doctissimos. Item
XXX. libros in partem quandã Isaiã Pro-
pheta cõmentatur, in Ezechielem quoq;
viginti & quinque libros, totidemq; in
Cantica canticorum. Librum etiam de
martyribus ad Ambrosium scripsit, tanta
& tam districta spiritus virtute, vt eius
sententijs tanquã validissimis muris mul-
tos ad martyriũ stabiliret. Sunt & alia
opuscula penè innumerabilia, quæ omnia
in hoc compendio enumerare nõ est opus.
Sed illud præclarum fertur de eo, quòd
nũquam permisit ea quæ in Ecclesijs dis-
serebat, à notarijs excipi, nisi quãdo iam
sexagesimum ætatis agens annum, multo
vsu & labore plurimum fiducia in verbo

G S

Dei

Dei acceperat, iam scilicet quando in eo
erat vite grauitas & maturitas aetatis,
& multa experientia auctoritas. Inter
quoque eruditionum suarum studia, ne il-
lud quidem omisit Origenes, perscrutari
& addiscere Hebraea lingua virtutem, ut
cognosceret vel ea, quae à Iudeis legun-
tur, qualia sint, vel ceterorum interpre-
tum, qui praeter LXX interpretati sunt,
quanta esset eruditionis diuersitas, ita ut
praeter istas, quae in usu sunt Aquilae, vel
Symmachi, vel Theodotionis, inuenerit
etiam alias interpretationes in abscon-
ditis & secretis latentes, in quibus nec
nomina quaedam interpretum reperit
scripta. Dicit autem quod aliam reperit
in Aethiaco littore apud Nicopolim, aliam
in Hierico, atque alias in alijs reperit lo-
cis. Sed & aduersum haereticos confu-
tandos, tam viva voce, quam librorum
difer-

disertis disputationibus elaborat. nam & Berillum Bostræ urbis Arabia Episcopus, qui dicebat Salvatorem nostrum neque extitisse ante carnis natiuitatem, neque propriam habere diuinitatis existentiam, sed hoc solum, quod interna deitas in eo habitaret, disputando cōfutauit, & Celsum quendam Epicureum philosophum. qui contrarios libros fidei descripserat.

HAYMO. Vnde plurimum admirari non sufficio, quod vir tam illustris, tam apertè rebellans, & obuians hereticis, deuolutus sit in netissimā heresim, & errorem, scilicet quod Seraphin in Asia Spiritum sanctum exposuerit, & in alio loco de pœnitentia diaboli scripserit, & de absolute reprobatorum post mille annos, & multa alia quæ orthodoxæ fidei aduersantur maximè cum abstinentissimæ & castissimæ vitæ fuisse referatur, & tam præclaræ doctri-

doctrina, tamq, puri & lucidi sermonis.

HARMO. Ego sanè de eo salua fide pa-
rum dixerim, vel quod hac omninò non
scripserit, sed ab hæreticis ob præclarum
nomen eius obfuscandū malignè conficta
sint & conscripta, & nomine suo prætitu-
lata: vel, si scripsit, non statuit ex senten-
tia, sed differuit ex opinione. nam vt ipse
dicit, philosophorum & hæreticorum do-
gma didicerat, ne ad eos conuincendos
imparatior esset, si ignoraret, quæ apud i-
psos erant. & fortasse cùm in aliquibus
locis scribendo attingit eorum errores,
calumniatus est, hoc à semetipso dixisse.
quod si etiam prædictas hæreses, vt placet
quibusdam, ex sententia scripsit, valdè
compatiendum est tam eruditi pectoris
viro, qui tantam nobis eruditionis copiam
ministravit: cuius vitia, si qua sunt in
scriptis, potest eorum quæ fideliter scri-
psit

psit

psit luminosus quidam ac celestis splendor
exuperare. de quo & à patribus dictum
est: Quia ubi bene scripsit, nemo melius.
Quod autem erratum est ab Origene, &
contra Orthodoxã fidem aliquid descri-
ptum, opinor hoc ei accidisse, quia nimio
lectiõis studio philosophos est amplexus.
attigerat enim, & omninò assecutus fu-
erat secreta Platonis & Pythagora, Ze-
nonisq; Stoici, & Cerinthi volumina, cæ-
terorumq; philosophorũ. & fortasse quia
nimis est immoratus, & diutius ebibit de
calice Babylonis inaurato, quod modo
coactus est de eius fece in sacrã scriptu-
ram aliquid effundere. ex quo valdè &
vigilanter cavendum est Ecclesiasticis
viris, ne nimis philosophicis institutis
dent operam, ne fortè, cum inebriati fu-
erint, inanibus poculis, & tumidis asser-
tionibus inflati, difficilius, retracto pede
ad

ad humilitatem Christi reuocentur, & tardius fidei nostræ acquiescant, quandoquidem edocti sunt contraria. Nec hoc dicendo artium lectores damnamus, vel artes. nam & ipsæ non inutiliter leguntur, ad profundas questiones enodandas & pertractandas rationes. quippe ipsa est domina artium, & ei cetera, ut pedisseque famulantur. verum quosdam scholasticos nō mediocriter reprehendimus: qui libris gentiliū tam familiariter adherent, & totos se immergunt, ut totum penè in eis vitæ suæ & eruditionis cursum consumant. quàm honestius erat Ecclesiastica intendere disciplina? quàm rectius & facilius sacre scripturæ libros addiscere? quibus legendis si darent operam, paucioribus certè temporis spatij totam in se bibliothecā transfunderent, quàm omnes illas frivolas & penè inutilis

les

les scientiolas, quibus occupatur. Sed ecce dum nimis Origeni intendimus, & eius occasione hunc facimus excursum contra legem compendij, penè ceterorum, qui per idem tempus fuerunt, & verbo, & exemplo iuuerunt Ecclesiam, obliti sumus: vnde nunc ad narrationis ordinem reuertamur.

Seuerus regnat annis XVIII.

CAP. 4.

Itaq; Seuero Imperatore XVIII. annis functo Imperio, & tunc tradito filio eius; Alexander quidem, de quo ante memorauimus, confessionis titulo satis clarus, Hierosolymorum Ecclesia subrogatur Episcopus, cum fortè ex gente Cappadocum, vbi erat praecleara urbis Episcopus, Hierosolymam orandi gratia venisset, & omnibus diuino oraculo innotuisset tali voce calitus emissa, Suscipite Episcopum, qui

Euseb.
lib. 6.
cap. 6.
hist.
Eccles.

qui vobis à Deo destinatus est. Captus ergo non sinitur ad proprium episcopatum reuerti, sed ibidem residere cogitur, cum tamen adhuc superesset prædictus eiusdem loci Episcopus Narcissus, sed fessus senio, pontificali ministerio sufficere non potens. Interea Serapion quoque, Antiochia Episcopus, vir magna eruditionis, cuius multa habentur opuscula, defungitur, cui succedit Asclepiades, & ipse vnus ex præclaro numero confessorum.

Antoninus regnat septem annis,
& sex mensibus.

C A P. 5.

Sed & Antoninus Imperator diem obiit, cui succedit Macrinus. quo in breui consummato, id est, post annum, successit Imperator Antonin^{us}, cuius primo Imperij anno

anno

anno Zephyrinus Romanus Pontifex diem obiit, Calisto succedente. Zephyrinus Papa sedit annis octo: quo etiam finē faciente, praesidet Urbanus, qui & ipse post octo annos sedem reliquit Pontiano. Sed & Antonino quatuor annis functo Imperio, succedit Alexander.

Euseb.
li. 6. ca.
16. hist.
eccles.

HAYMO CAP. 6.

Per idem tempus florent in ecclesia disertissimi viri: quorum epistolas, quas ad se inuicem dabant, tam facundas, quam fecundas, Alexander, venerabilis Hierosolymorum episcopus, in bibliotheca Hierosolymorum, quā & ipse multo labore, & sumptibus ad posteriorū utilitatē construxerat, facit diligēter reponi. HAYMO: Agimus gratias tantæ Patrum diligentiae, quorum circa sacras scripturas tam feruentissima occupatio, & tā iugis
H solli-

sollicitudo fuit, vt non solum scriberent
 libros, vel explanarent, sed etiam scri-
 pta quorumlibet virorum illustrium di-
 uinitus inspirata, multis laboribus, multis
 quoque expensis in opus notariorum sibi
 coaceruarent, ad profectum vniuersalis
 ecclesie. Hæc ergo mercimonia pretiosa,
 hic viuus extitit thesaurus, comparare
 sibi scripta maiorum, & condere biblio-
 thecam, aggregare libros in archiuis
 templorum magis, quam nummos in ar-
 ca. Audiant huius temporis ecclesiasticæ
 persone, & rubore confundantur, qui à
 vestigijs patrum tam impudenter & im-
 prudenter recesserunt, quod serui facti
 sunt ancillarum, ambitionis, & pecunie:
 & qui potuerunt sublimes scripturas in-
 dagare fortassis facilius, quam maiores
 nostri, cum illorum diligentia exempla-
 ribus copiosius abundant: pro pudor, nunc

ad:

ad infima rerum & contemptibilia, ad
 ciuiles causas, & loculos conuertuntur.
 Sed hac haec tenus. In illis diebus Hippo-
 lytus episcopus, multorum conditor opus-
 culorum, inter cetera sua libellum de
 Pascha edidit, in quo etiam temporū Ca-
 nonem, & descriptionem quandam pul-
 chraratione depingit. BEDA: Hic de-
 cennouenalem circulum Pascha reperi-
 ens primus dedit occasionem Eusebio, qui
 de eodem decennouenali circulo tracta-
 tum composuit.

Alexander regnat XIX.

CAP. 7.

Interea Alexandro Imperatore de-
 functo, Maximinus Caf. succedit. Iste pri-
 mus ex militari corpore, absque decreto
 senatus, Imperator efficitur. qui dum odio
 aduersus praecessoris sui Alexandri domū,

H 2. & ma

Idē ibi. & matrem eius Mammaā pro eo maximē, quod Christiana erat, & Origenem presbyterū, quem Roma accitum, & honorificē habitum ipse audierat, qui tunc non solum Alexandria, sed toto orbe clarus habebatur, infestat: hac, inquā, occasione persecutionē cōmouet per ecclesias, maximē aduersus doctores ecclesiarum.

Maximinus regnat tribus annis.

CAP. 8.

Sed per Dei prouidentia in breui consummatus, simul finem vitæ & persecutionis facit.

Post quem imperat Gordianus.

CAP. 9.

Pontiano verò, Romano Pontifice, tūc finem faciente, succedit Antherus: qui cū non amplius quā mense vno ministrasset, sacerdotiū reliquit Fabiano. BE-

Hic, testimonio Spiritus sancti in specie columbæ super caput eius descendente, episcopus ordinatur: quod alij de eo, alij de Zephyrino episcopo factū fuisse tradunt. Per idem tempus Africanus inter scriptores ecclesiasticos nobilis habetur. hic multos scribit libros & epistolas, inter quos Matthæi & Luca in generatione Christi evidentissimè ostendit consonantiam, & Chronicam ipse componit.

Euseb.
li. 6. c. 21Nicep.
li. 5. c. 26
hist.

Eccl.

Gordianus imperat sex annis.

CAP. II.

Interea Gordiano Imperatore finem faciente, Philippus cum Philippo filio suo succedit. hic primus omnium Imperatorum Christianus fuit. cui volenti interesse vigilijs Paschæ, & cōmunicare mysterijs, restitit Fabianus Papa, nec permisit, do-

Euseb.
c. 25. e-
iusd. li.

H 3

nec

nec confiteretur peccata sua, & staret inter poenitentes. hic post tertium sui Imperij annum, cum millesimus à conditione Roma annus esset, expletis magnificis ludis, celebrat vrbis natalem.

Philippus regnat annis septem.

C A P. 12.

Idem
cap. 29.

Post hunc Decius succedit. hic cum Philippum patrem, & filium interfecisset, & ob odium eorum infestus esset Christianis, persecutionem mouet ecclesijs. in qua Fabianus in vrbe Roma martyrio coronatur, Cornelio succedente, qui & ipse resoluatur martyrio. In Hierosolymis quoque Alexander, vir eruditissimus, episcopus praeclarus, è numero confessorum, post longam vitam venerandam canitiem, post multos cruciatus & vincula, inter ipsa vicissim sibi succedentia tormenta deficit.

cit. BEDA: Tunc sanctus Antonius monachus Aegypto dicitur exortus. Interea sub Decio persecutio Christianis illata Nos in Notationibus. vehementer exarsit, & innumerabiles sancti de utroque sexu maximè apud Alexandria agones desudant, ita ut crederes prima persecutionum tempora renouari, de quibus Dionysius, Alexandrinus episcopus, in epistolis suis ad Fabianum episcopum plenissimè refert. qui & ipse Dionysius postmodum capitis plectitur sententia.

Sed quia in area Domini etiam paleae erant cum tritico, aliquanti tunc ad primam iudicis faciem Christum negant, ad aras prosiliunt, timentes magis bonorum temporalium dirceptionem, quàm summum bonum amantes. de quibus praedixerat Dominus: quoniam qui pecuniã amant, haud difficile labuntur. Quo tẽpo-

H 4 re No-

Corne.
in epi.
ad Fabi
anū An
tiochia
episco-
pum.

re Nouatus Cypriani episcopi presbyter
exurgit. CORNELIVS. Hic à iuuetute
spiritu immundo vexatus cum tempus à
domino apud exorcistas consumpsisset, a-
gritudinē incurrit grauem, ita vt despe-
raret: vnde & iacens in lecto pro necessi-
tate aqua perfusus est, nec reliqua in eo,
qua baptizati cōsequi solent, solemniter
adimpleta sunt, vnde & Spiritum san-
ctum nūquam potuit promereri. Hic Ro-
mam veniens elatione tumidus. spem sa-
lutis penitus, etiam si dignè pœnituisset,
nouo dogmate conatur lapsis adimere.
ex quo & princeps efficitur hereticorum
Nouatianorum: qui ab ecclesia separati,
nouo nomine catharos, id est, mundos se
appellauerunt. ob quam rem concilium
sacerdotale celeberrimum in vrbe Roma
congregatur, cuius acta concilij sequens
libellus explicabit.

T. HAY-

D. HAYMONIS

HALBERSTAT-

TENSIS,

LIBER VII.

CAP. I.

Sedente itaque Cornelio Pontifice cū
 episcopis **LX.** numero, totidemq; pre-
 sbyteris & plurimis diaconibus, contra
 Nouatianorum heresim differitur vigi-
 lanter, statuiturq; suffragantibus vtriusq;
 pagine testimonijs, eos qui lapsi fuerant,
 curandos esse, & fomentis pœnitentiæ me-
 dicandos, & Nouatum, nihil habentem
 charitatis fraternæ, cū reliquis sequaci-
 bus eius ab ecclesia sequestrari. extat de
 his epistola Cornelij ad Fabianum Antio-
 chenum

Euseb.
 li. 6. c. 33
 histor.
 eccles.

chenum episcopum, & libellus Cypriani
magnificētissimè editus, quo et lapsos con-
fortat, & cōtradicientes anathematizat.

Decius regnat annis duobus, & tri-
bus mensibus. CAP. 2.

Idē li. 7
c. 1. 2. 3.

Interea Decius duobus nec integris an-
nis functus imperio, cum filijs pariter oc-
ciditur. quo tempore fertur etiam obiisse
Origenem, cum plenus esset dierum, &
pene septuagenarius. Tunc Gallus cum
Volusiano filio suo obtinet imperium: cu-
ius cum regnum floreret in initio, & cun-
ctae ei ex sententia cederent, ad exemplū
Decij sanctos viros, qui pro parte regni e-
ius Deo supplicabant, persecutus est, cum
quibus & prosperitatem suam & pacem
fugavit. Per idem tempus questio oritur
in Africæ partibus, de hereticis rebapti-
zandis, vel non: sed Cornelio ceterisque
occiden-

occidentalibus episcopis manet potius hæc
sententia, post abiectiōem dogmatis, so-
la eos manus impositione purgandos.

Cornelius sedit annis circiter tri-
bus. CAP. 3.

Igitur Cornelio per martyrium con-
summato, Lucius succedit: quo solis mē-
sibus octo functo apostolatu, Stephanus
levatur in antistitem, qui de non reba-
ptizandis hæreticis similem Cornelio
fert sententiam:

De Dionysio, Alexandriae episco-
po. CAP. 4.

Eo tempore Dionysius, Alexandriae an-
tistes, famosus habetur: qui multa & va-
ria scribens, instructionum nobis & do-
ctrina copiosam materiā reliquit. Extat
huius ad Stephanum Papam epistola, de
multis

multis ecclesiasticis differens causis. Ex-
tant & eius litteræ, quas contra Sabel-
lianam hæresim persecutus est, quæ suo
tempore exorta est, plena blasphemijs in
Deum patrem, & Dominum nostrum Ie-
sum Christum, negans esse verum filium,
nec primogenitum omnis creaturæ, simul
& Spiritus sancti auferens intellectum.

Gallus Imperator regnat duobus
annis, nec integris. CAP. 5.

Idē c. 9. Interea Gallus Imperator moritur,
eius. li. Valeriano succedente cum filio Galieno.
Stephanus diem obiit.

Xystus episcopus eligitur.

CAP. 6.

Valerianus maximè persequitur Chri-
stianos, cum tamen primū benignus fue-
rit, & humanus, postmodū vero seductus
per

per quēdam magicæ artis magistrum & principem magorū Aegyptiorū. de huius persecutione Dionysius scribit in diuersis operibus suis, in quib. narrat præclarage-
sta martyrum, & suam ipsius persecutio-
nem meminit, & cuiusdam Asterij inter
sanctos martyres clarissimi viri, & vrbis
Romæ senatoris. Accidit hunc aliquando
apud Casareā Philippi famosissimo huic
spectaculo adesse, quo ibi certa & solenni
die immolabatur victima ad radicē mō-
tis, & arte quadam demonis nusquam
comparens tolli in calum à gentibus cre-
debatur. tunc Asterio humanos miseran-
te errores, & pro his ad Deum valde sup-
plicāte, subito victima cōspectibus omnium
redditur, nec vltra in locis illis hic extitit
error. Huius vrbis ciuem fuisse aiunt mu-
lierem illā, quæ à saluatore nostro à pro-
fluuio sanguinis sanata est, domusq; eius

Diony.
in epis.
ad Her-
māmo-
nem.

Euseb.
li. 7. c. 13
14. hist.
eccles.

nnnn

nunc in ea ostenditur. pro foribus eius domus basis quadam in loco editiore monstratur, in qua mulieris illius velut genibus saluatoris prouolutæ, palmaeque suppliciter tendentis imago, ære videtur expressa. est at verè alia ære nihilominus facta statua, in habitu viri stola capite circumdati, & dexteram mulieri porrigentis. cuius ad pedem statuae & basis herba quadam specie noua nascitur: qua cum exorta fuerit, excrescere solet vsque ad simbriam stolæ illius ærei indumenti: quæ cum maxime summo vertice herba crescens cõtigerit, vires inde ad depellendos omnes languores morbosque conquirat, ita vt quæcunque fuerit infirmitas corporis, haustu exiguo madefacti graminis depellatur, nihil omnino virium gerens, si antequam simbriae summitatem contigerit, decerpatur. hanc statuam ad similitudinem

litudinem

bitudinem Iesu vultus formatam trade-
 bant, quæ permansit vsq; ad tempora no-
 stra, quã oculis nostris inspeximus. BE-
 DA. Hunc ergo Valerianum Dei vindic-
 ta statim consequitur. Nam à Sapore,
 rege Persarum, capitur, ibiq; luminibus
 orbatus, senectute miserabili consenes-
 cit. Galienus eius filius postquã summã
 rerum solus obtinuit, tam claro Dei iudi-
 cio territus, moderatius agens persecuti-
 onem in nostros cessare facit, ob meritũ
 tamen vel paternæ theomachia, innume-
 ra Barbaris assurgentib. regni detrimen-
 ta sustinuit. Tunc temporis Cyprianus,
 Carthaginensis episcopus, cuius doctissi-
 ma extãt opuscula, martyrio coronatur,
 Stephanus quoque & Xystus, Romæ epi-
 scopi, decedunt martyrio.

De Paulo Samosateno, hæretico.

CAP. 7.

Itaque

Idē ca.
24.25.
eius. li.

Itaq; post Xystum, Romanū Pōtificem,
Dionysius subrogatur, Paulus de Samosa-
ta suscepit sacerdotiū. hic in haresim de-
uoluitur, dicens Christum cōmunis natu-
ræ tātūmodo hominem fuisse. Tunc ce-
lebratur concilium, rogaturq; Dionysius
adesse: qui senectutis causa prohibetur,
sed adest per epistolam statuitur Paulus
in medio, & frequenti tractatu & dispu-
tationibus arguitur, confidentibus vene-
rabilibus episcopis, & blasphemiam eius
publicantibus, Firmiliano scilicet à Cesa-
rea Cappadocia, Heleno Sardensi, Nico-
ma ab Iconio, & Hymenao Hierosolymo-
rum precipuo sacerdote, & vicina huic
vrbi Casarea Theoteco, Athenodoro &
Gregorio Ponti prouincia sacerdotibus.
Hic autem Gregorius cunctorum sermo-
ne celeberrimus habetur, & potens in o-
peratione signorum. Hic forte duob. fra-
tribus

tribus habentibus possessionem stagni, &
 de captura piscium saepe litigantibus vsq;
 ad humani sanguinis effusionem, medius
 interuenit: & facta oratione cruentam
 deinceps inhibens fratrum cōtentionem,
 aquas abire iubet, & recedunt, sitq; solū
 frugum, quod antea fuerat nauium, fe-
 rax. Sed & in quodam loco cum ad con-
 struendam ecclesiam rupes obesset, per-
 noctans in oratione transtulit rupem. Itē
 cum per alpes transiret aliquando, neces-
 sitate niuium coactus, ad fanum diuertit
 Apollinis, ibiq; pernoctat, quo mane rece-
 dente, recedit & demon. poscitur dare
 responsa, vā prius, obmutescit. consulitur
 à sacerdote, opponit titulum aduentus
 Gregorij. mox sacerdos occupat viā, per-
 ueniensq; ad Gregorium, querelam ex-
 pulsi numinis exponit, quastumq; deplo-
 rat amissum. at ille scribit epistolam in

I

hac

haec verba: Gregorius Apollini: Permitto
 tibi redire ad locū tuū & agere quae con-
 sueuisti. hanc sacerdos ad fanum fert e-
 pistolam, ponitq; iuxta simulacrū. ad-
 est iterum daemon, iterum dat responsa.
 tunc sacerdos in semetipsum conuersus
 ait: Quomodo non multo melior est Gre-
 gorius isto Apolline, cuius obtinuit ius-
 sis? & descendens eadem hora ad Gre-
 gorium, referensq; epistolam, rem ordi-
 ne pandit, utq; se offerat Deo, rogat. tunc
 relictā gentilitate factus est ab eo cate-
 chumenus, & cum se castissima vita &
 abstinentissima mancipasset, etiam ba-
 ptisma consequitur, & in tantum fide &
 virtute proficit, quod B. Gregorij successor
 in episcopatu efficitur. Sed & inde Gre-
 gorius ingenij sui nobis in paruo maxima
 monumenta dereliquit.

Nota

Nota metaphrasim Gregorij mar-
tyris & Episcopi Neocesariae.

CAP. 8.

In Ecclesiasten namq; metaphrasim De hoc
scribit magnificentissime, & catholica Grego-
rio est li-
ber Gre-
gorij
Nysseni
fidei expositionem breuiter ita continen-
tem: Unus Deus pater verbi uiuentis sa-
pientia subsistentis, & virtutis sua & fi-
gura, perfectus perfecti genitor, pater fi-
lij vnigeniti, vnus Deus, solus ex solo Deo,
figura & imago deitatis, verbum pene-
trans sapientia cōprehendens omnia, &
virtus qua tota creatura fieri potuit: Fi-
lius verus veri, & inuisibilis ex inuisibili,
& incorruptibilis ex incorruptibili, &
immortalis ex immortalis, et sempiternus
ex sempiterno: Unus Spiritus S. ex Deo
substantiā habens, & qui per filiū appa-
ruit imago filij perfecti perfecta, viuenti-
bus causa sanctitatis, sanctificatiōis pra-
Euseb.
li. 7. c. 23
1 2 statrix,

statrix, per quem Deus super omnia, & in omnibus cognoscitur, & filius per quem omnia. Et trinitas ista perfecta maiestate, & sempiternitate, & regno minime diuiditur, neq; abalienatur. Igitur neq; factum quid, aut seruiens in trinitate, neque superinductum, tãquam ante hac quidem non subsistens, postea verò superingressum. neque ita defuit vnquam filius patri, neque filio Spiritus sanctus, sed inconuertibilis, incommutabilis eadem trinitas semper. Haftenus de Gregorio.

Galienus Imperator regnat annis XV. CAP. 9.

Interea Dionysius apud Alexandriam in pace ecclesiastica diem obiit, decem & octo annis fuerctus sacerdotio: Maximus succedit.

Claudius regnat annis duobus.

CAP. 10. GA

Galienus quoque moriens Claudium Nicep.
 habet successorem, qui in breui moritur, ^{li. 6. c.}
 Aureliano succedente. cuius temporibus ^{29. 1}
 congregato apud Antiochiã concilio, Pau-
 lus Samosatenus vltima animaduersione
 damnatur, disputante cum eo Malchione
 quodam, perfectæ eruditionis viro, exci-
 pientibusq; notarijs. quæ disputatio ita
 magnifice ab eo, & accurate habita est,
 vt nunc quoque legentibus sit in admira-
 tione. itaq; secundo iam manifeste Pau-
 lus hereticus confutatur, datis epistolis
 Dionysio, Romano Pontifici, Maximo Ale- <sup>Euseb.
li. 7. c.
30.</sup>
 xandrino, cuius hæresis & damnatio in-
 notescit, & mores: Qualiter filium Dei
 negaret descendisse de celo, sed à Maria
 cœpisse assereret, & initium habuisse de
 terra: qualiter etiam psalmos, qui in do-
 minum nostrũ Iesum Christum diceban-
 tur, cessare fecisset, velut neotericos, &

nuper inuentos: per semetipsum vero cō-
 positos, diebus Paschæ in medio ecclesiæ
 canere fecisset mulieres, quas ipse (hor-
 rendum auditu) de se instituerat: quali-
 ter etiã incedens per plateam, tali qua-
 dam ambitione vteretur, vt publice epi-
 stolas relegeret, atque in auditu omnium
 & oculis dictaret, assistentibus sibi in pla-
 tea notarijs, quamquam superbe etiam
 tribunal in ecclesiæ sibi multo altius, quã
 fuerat, collocasset, & verbum faciens ia-
 ctaret super modum dexteram, ac pal-
 mam fœmori illideret, pede quoque sub-
 sultaret, & scabellum feriret, & more
 theatræ ab auditoribus voces clamosas,
 & plausum expeteret: maxime impu-
 denter etiam mulieres secum habitare
 permisisset, & presbyteris, & diaconis,
 qui eius morem gerebant, similem dedis-
 set licentiam.

CAP.

Igitur, damnato & expulso ab ecclesia, cum exire nollet, publica manu, ex mandato Aureliani Imperatoris Dominus nomine in ecclesia Antiochena succedit episcopus. Interea malis consilijs deprauatus Aurelianus, persecutionem meditatur in nostros, eoque, ut, scriptis litteris volenti subscribere, dextera Dei interuenerit, & subscriptionem deturbauerit, fulmen quoque ante eum magno pauore circumstantium ruerit: ac non multo post morte subita condemnatur.

Euseb.
li. 7. ca.
26. hist.
Eccl.
Nicep.
li. 6. ca.
19.

Aurelianus regnat annis sex.

Cui Probus succedit: cui & totidem annis consummato, Carus cum filijs Numeriano, & Carino succedit; quibus in breui consummatis, regnat Dioclet. sed paulo

I 4 ante

ante Imperium eius Dionysius Romanus
Pontifex obiit.

Dionysius Papa sedit annis nouem.
Carus cum filijs regnat duobus
annis, nec integris.

CAP. 13.

Beatus quoque, qui tūc meruit rapido
mundo, ne videret mala, quae iste Diocle-
tianus mox intulit ecclesijs, vltra quam
credi potest. Tūc apostolatus succedit Fe-
lix, quo tempore Manes magus quidam,
Idē li. 7 secundum nomen suum insaniens, Perses
cap. 27. genere, à quo & Manichaeorum heresis,
nouam sectam facit, & dogmata quaedā
profert, à diuersis mutuata haereticis, &
nunc Christum se simulat, nunc paracle-
tum se nominat, & elegit duodecim ad
similitudinem Christi discipulos.

Felix

Felix Papa sedit annis sex.

CAP. 14.

Igitur Felice Papa consummato, Euty-
chianus succedit: quo in brevi consum-
mato, Gaius episcopus eligitur. hic iam
tēpore Eusebij xv. annis sacerdotio per-
functus, Marcellum relinquit successorē,
quem iam tempus persecutionis inuenit.

D. HAYMONIS
HALBERSTAT-
TENSIS,

LIBER VIII.

Eutychianus sedit annis quinque.

CAP. I.

INterea nonus decimus annus erat Im-
perij Diocletiani, & incipit fieri per-
secutio

secutio in Christianos ab eo per maxima,
iusto siquidem Dei iudicio, & necessaria
correctione, cum iam multa libertate,
multa indulgentia vitiatum sunt mores no-
strorum, & disciplina ecclesiarum cor-
rupta, dum fides nostra per diversa do-
gmata scinditur, & ob id vilescit, dum
Euseb. prelati & rectores & duces populi humi-
li. 8. c. 1. litatis Christiana & sinceritatis obliti,
2. 3. 4. aduersum se odijs & contentionibus in-
u. seq. flammantur. tunc ergo nefanda edicta
principis proponuntur, ut cuncta ecclesie
vsque ad solum destruantur, sacra scri-
ptura comburatur igne: & si quis nostro-
rum stat in honore, priuatus eo maneat in-
famis. denique qui presunt, iubentur simu-
lacrhis immolare, alioquin conijci in vin-
cula ac torqueri. Igitur in Nicomedia,
& Thebaide, & Phoenice, & Alexandria,
denique per totam Aegyptum, & Phrygiã,
& Sy-

& Syriam, & Cappadociam, & cetera
 vndiq, loca turbo persecutionis tam im-
 mensus & intolerabilis fuit, vt ex ipsa
 nimietate & atrocitate gestis martyrum
 deroget fidem. alij flagris discerpuntur, alij
 fodiuntur vngulis, alij flammis ignitis vrunt
 tur, alij gladio obtruncantur, alij patibus
 affiguntur, alij precipitantur in mare,
 alij post tergum vinctis manibus appendun-
 tur, & trochleis distenti membratim di-
 uelluntur, alij testis fictilium vasculorum
 lacerantur, donec tota eorum eradatur
 curis, alij datur ad bestias, leones, vrsos,
 pardos, tauros, apros, & ad omne ferarum
 genus. ipsi sacerdotes ecclesiarum nudantur
 inuerecunde, huc atq, illuc ab impijs tra-
 huntur. Pro nefas, quae homicidis, adulte-
 ris, venenarijs, ac sepulchrorum violatori-
 bus fuerant fabricata, nunc episcoporum,
 presbyterorum, diaconorum, ceterorumq, re-
 ligioso-

Nicep.
 li. 7. c. 17
 hist.
 eccles.

ligiosorum, colla constringunt, ita ut crimi-
 nosis nec vincula superessent, nec locus
 ergastuli. Tanta ergo scelerati principis
 satellitibus inerat libido torquendi, ut va-
 carent per otium ad excogitandos novos
 cruciatus. quibusdam sub unguibus acu-
 tas insigunt harundines: quibusdā plum-
 bum igne liquefactum dorso diffundunt,
 usque ad loca pudenda, quibus egestio na-
 turalis procreari solet: feminisq; candem-
 tis ferri, & exusti plumbi massa, absque
 ullo humanitatis respectu, per pudenda
 visceribus merguntur. Et si tortores ali-
 cubi duas vicinas arbores sibi inuenie-
 bant, ramos ad se inflectebant, eisq; sin-
 gulis singulos martyrum pedes ligabant:
 qui rami cum ad situm suum naturali
 impetu referrentur, disceptis diuisisq;
 visceribus, auulsa secum membra rapie-
 bant. Tunc apud Antiochiam inter cate-

ros agones, quoddam nobile factum est, quod silere non debeo. Duo iuvenes comprehensi immolare coguntur, aiunt: Duce nos ad aras. qui cū abducti fuissent, manus suas supponentes igni: Si subtraxerimus, inquit, sacrificasse nos credite. & quoadusque caro omnis in ignem deflueret, immobiliter perdurant. Itaq; cū iam crudelitate satiatus Imperator aliquantulum resipisceret, proponit editū, vt iam Christiani morti non tradantur, sed, dextris oculis ferro effosis, & sinistra pollice sauciato, sic permaneant. sed cū statum ecclesie crudeli animaduersione vastari, illum eternum ac perwigilem non lateret oculum, castigata in paucis familia sua, adest continuo vltrix Dei dextera in Imperatores Diocletianum, & Maximinum, quorum alter in Occidente, alter in Oriente vastauerat eccle-

eccle-

ecclesiam, ita vt nutu diuino subito permutati, deposita purpura, ceterisque Imperialibus ornamentis, plebey fieri ac priuati post Imperium. tunc ergo iam per vim & contentione Romano Imperio in duas procurationes diuiso, Maximinus in Orientis partibus regnat, virapiens nomen Augusti, Constantius in Occidente. Hic Constantius erga nostros clementer agit. Sed & Maxentius, Maximini Herculei filius, collega Diocletiani, in vrbe Roma dominium occupat, & exercet tyrannidem. Hic magicam secutus artem, totam Romam scelerum flagitijs & fece impuritatis replet, gloriam nobiliu obscurat, senatores proscribit, matronis nobilibus abutitur.

Regnum Constantij, & Maximini.

CAP 2.

IN

In Orientis verò atque Aegypti parti-
 bus similis est ei per omnia Maximinus,
 exutus principem rabidum induit tyrannum,
 simulacra colit, auguria sectatur,
 impurus conuua & ebriosus, omniq; ge-
 nere dissolutionum fluctuans, hostis ma-
 ximè Christianorum, & persecutor: qui-
 bus ignes, laminas, cruce, & singulis me-
 bris specialia infert supplicia. Igitur de-
 cem annis huius persecutionis deuolutis,
 ad est iterum diuina providentia nostris,
 & quos per ignem probauerat, educit ad
 refrigerium: nam diuina correptus ultio-
 ne idem Maximinus subito inflatus, vis-
 ceribus distenditur, putrefactisq; post mo-
 dum vulneribus, vermes ebullit fetoremq;
 intolerabilem exhalat.

HAYMO. CAP. 3.

Redinium quodammodo per smi-
 lem

lem morbum habemus nunc Herodem. ille, quia Christum persequitur, pubertus inflatus scatet vermibus: & iste profuso eode laborat exitu, quia persequitur Christianos. Actum siquidem pulchro diuinae considerationis intuitu, ut daretur intelligi, quanta sit capitis & membrorum connexio, quanta & quam induisa sit Christi charitas, zelus ad ecclesiam, dum eandem infert vindictam persecutoribus suorum, quam sui ipsius persecutori. Itaque cum iam desperaretur à medicis, sera ductus poenitentia Maximinus, legem scribit, ut cesset persecutio Christianorum, & reedificentur ecclesiae. Tunc velut sole terris reddito, relaxantur omnes vincti: & qui damnati erant per metalla, reuehantur, instaurantur ecclesiae, sacerdotia reparantur, stupentibus gentilibus turmis de tanta & tam subita re-

rum

Euseb.
li. 9. c. 9
histor.
eccles.

rum mutatione. Sed hanc pacem red-
 ditam nostris, Seuerus Maximinus, pre-
 fatus Maximini collega, in Orientis par-
 tibus atq; Aegypto tyrannidem exercens
 statim post sex menses perturbat. rur-
 sum aduersus nostros persecutio instan-
 ratur, concitantur simulacrorum ponti-
 fices in odia, & necem Christianorum.
 Quod ut aliqua iusta ratione videatur
 fieri, confinguntur acta quedam velut a-
 pud Pilatum de Salvatore nostro habi- Idem
 ta, in quibus aduersus Christum omnis C. 6. 7. 8.
 Blasphemia conscribitur. Tunc rursus cap. li.
 apud Tyrum & Phœnicem multi mar-
 tyres agonizant, & per multa alia loca.
 Addit quoq; prefatus Seuerus Maximi-
 nus impietati suæ, quod aduersum no-
 stros leges æreis tabulis scribit, tanquam
 in æternum mansuras, in quibus impiè &
 superbè commemorat, quod ex Christia-
 K norum

norum persecutione esset temperies, &
 Nicop. terra fecunditas abundantior. Sed his
 lib. 7. c. 21. 22. superbis legibus statim contradicitur à
 23. cum Deo, & res vertuntur in contrarium, &
 seq. pro ipsa nostrorum persecutione mox re-
 stricto imbribus celo, & facta intolera-
 bili ariditate, fames ibi diragrassatur,
 aëris quoq; temperies in tantam verti-
 tur corruptionem, vt humana corpora
 pessimis vlceribus intumescant, qua ignis
 sacer appellantur. Igitur duæ validissima
 pestes & lues populum deuastant, cū
 tamen quod mirabile, nec fames in ali-
 quo, nec lues nostris dominaretur. vnde
 postmodum ab omnibus Christiana reli-
 gio vera & perfecta esse inclamatur, pe-
 titurq; à nostris subsidium alimonie & o-
 rationis. Addit quoq; Deus Maximino
 hanc iusta retributione confusionem. re-
 bellant Armeni prius amici Romanorum
 pro-

propter nefaria eius edicta, quorū in bello & ipse turpiter fugatur, & exercitus interijt ense. tūc sacerdotes deorum suorum, & divinos, quorum responsis bella moverat, interfici iubet tanquam fallaces, qui & demūm vehementi egritudine doloribus internorum viscerū correptus, amissis quoq; morbo luminibus, & tunc magis quid aduersus Christum commiserit videns, viuendi finem facit, lata prout lege pro liberatione Christianorum.

Idem
C. 31. 39.
eius. lib.

De Constantino Imperatore.

CAP. 4.

Per idem tempus exoritur Constantinus religiosissimus Imperator, Constantij equè moderatissimi principis, de quo paulò ante memorauimus, filius & heres Romanum obtinet Imperium. Hic in obseruātia religionis omnes ante se Imperato-

Nos in
Nota-
tionib.

res. exuperat. Hic vltimis persecutionum
temporibus ferè, cùm vellet Deus repro-
pitiari sanctis suis, & Ecclesiã suam tran-
quilla pacis soliditate stabilire, Christia-
nus effectus, licentiam dat Christianis
concilia liberè congregare, & edificare
Ecclesias, quas & ipse plurimas consti-
tuerat, & plurima largitur, diuino com-
monitus spiritu, & hoc cœlesti miraculo.
Cùm esset pugnaturus contra Maxentiũ
vrbis Romæ tyrannum, & inde diuinum
auxilium deprecaretur, vidit nocte per
soporem signum igneum in cœlo, & ast-
re angelum dicentem: Constantine, in
hoc signo vinctes. Itaque cùm hoc signo in
militaria vexilla transformato proce-
dit ad bellum, idemq; signum ex aure fa-
brefactum, dextera manu sua gestãs, &
deprecans Deum, vt si fieri posset, illam
dexteram suam nõ sineret Romano san-
guine

guine maculari: præstatq; ei Deus, Ma-
 xentiumq; tyrannum congregari paratam,
 cum vniuersis nauibus, quibus fluum
 strauerat, demergit in profundum. Tunc
 Senatus populusq; Romanus tyrannica
 peste liberati, Constantinum vt sua liber-
 tatis restitorem excipiunt, faciuntq; ei
 imaginem ob honorem triumphi. In cuius
 dextra idem Imperator signū Crucis de-
 pinxi iubet, & subter ascribi. huius vir-
 tute urbem restitutam esse libertati. tunc
 legem scribit, conspirante etiam secum in
 hoc Licinio sororis sua Cōstantia viro, &
 consorte regni, vt ab vniuersis colatur
 Deus Christianorum, qui sibi victoriam
 dedit & vrbi libertatem. quam legem
 & vsque ad Orientis partes emittit, vbi
 adhuc ferbuerat persecutio. Tunc aper-
 tius indulgentia legitimi principis mani-
 feste status Ecclesiarum reparari incipit,

K

3

ver-

verbum & doctrina Christi liberè pro-
 pagatur, celebrantur festiuitates, conue-
 niunt Episcopi, Ecclesia dedicantur, per-
 secutores quoque, per quos Maximinus
 impietatis fomenta conceperat, iubente
 principe, supplicijs excruciantur: ipsius
 verò tyranni imagines sculpta vel picta
 precipitari iubentur, vel atro fuscari, aut
 coloribus obliterari. Dum ergò sic proficit
 Ecclesia apud Deum & homines, & quasi
 quaedam imago celestiu habetur in terris
 prefatus Licinius, Augusto inuidens Con-
 stantino, quod ob maximam religionem
 in veneratione esset omnibus, & maximè
 Christianis, occultas insidias molitur. sed
 carens effectu, mox apertum bellum in-
 dicit, Christianos versa vice persequitur
 & noua, & inaudita crudelitate, missis
 in carcerem cibum & potum interdicit:
 nolentesq; sacrificare nouis ac monstro-
 sis

fis

sis excrucians supplicijs tradit lanionil.
 vt porcorum more suspensos, & caudici-
 bus superpositos, cedant in frustra, & in
 mare ad pabulū piscibus proiciant. Mis-
 sos vero in exilium legitimis vxorib. spo-
 liat, ac suis satellitibus iungit. iam vero
 Ecclesias fidelium, quas prius extrui præ-
 ceperat, subuertit. Deniq; tanta eius ty-
 rannide motus Constantinus, ire obuiam
 parat, nec difficultas sit victoria, vbi &
 causa iustior, & virtus eminentior extat.
 deiectoq; tyranno Licinio, soliditatem
 Romani Imperij solus obtinet cum filijs,
 Ecclesiarum statu incredibili diligentia
 restituto: quas deinceps sumptibus, priui-
 legijs, honoribus ampliare & sublimare
 procurant. Hucusq; Eusebius Casa-
 riensis. reliqua Rufinus

persequi-
 tur.

R 4

D. HAY-

D. HAYMONIS,

HALBERSTAT-

TENSIS,

LIBER IX.

CAP. I.

Sed his temporibus commoda pace & quiete Ecclesijs reddita, alius persecutionis turbo inuehitur. etenim Arius quidam Alexandria presbyter, praua quaedam dogmatizat, & ab illa aeterna & ineffabili Dei patris substantia, vel natura filium conatur abscindere, dicens: Nō semper Deus pater fuit, non semper fuit Dei verbum: sed fuit, quando Deus pater non fuit, Dei autem verbum ex non existentibus factum est. existens enim existentem ex non existente fecit, quapropter

Socrat.

li. I. c. 14.

Trip.

hist.

prer fuit aliquando, quādo non fuit. cre-
 aturatum & factura est filius, neque
 similis est patri secundum substantiam,
 neq; verus est, neque vera sapientia eius
 est, neq; verum naturaliter eius verbum
 est, sed vnus quidem creaturarum, & fa-
 cturarum est, abusiue autem dicitur ver-
 bum, & sapientia, factus & ipse ex stens
 in proprio Dei verbo, & in Dei sapientia,
 in qua omnia, & ipsum fecit Deus. vnde
 conuertibilis est & mutabilis per natu-
 ram, sicut & vniuersa rationalia. pere-
 grinum enim & extraneum, & remo-
 tum est verbum à paterna substantia, &
 inuisibilis filio pater. non enim perfectè
 & integrè nouit filius patrem. neq; enim
 perfectè videre potest. Nam nec suam
 substantiam nouit filius sicut est. propter
 nos enim factus est, vt nos per eum, tan-
 quam per mysterium crearet Deus, &

nequaquam substitisset, nisi nos Deus facere voluisset. non ergo naturaliter est Dei filius, nec aliquam habet ad Deum proprietatem, quando non ipsum natura mutabilis existet et propter moderationem diligens est, & virtutem non mutam ad deterius elegit, cum etsi Paulus & Petrus ad hoc peruenissent, nihil possent ab eorum filtratione differre. Hic ergo Arii blasphemus error Ecclesiam conturbat, quæstio latius innotescit, quem Alexander Alexandrinus Episc. persequens, Arium zelo fidei innotescere facit. sermo peruenit usq; ad principem Constantinum. tunc ille ex sententia sacerdotum apud urbem Nicæam conuocat Episcopale Concilium: ibiq; trecentis decem & octo Episcopis residentibus, ceterisq; honorabilibus personis, philosophis, ac dialecticis, & opinatissimis quibuscunq; scholasticis, Arium adesse

adesse

adesse iubet, ac de eius propositionibus & questionibus iudicari.

Ex vtraque historia permutatum.

CAP. 2.

Tunc de fide ibidem subtiliter differitur: errorq; Arii condemnatur manifestis scripturarum dictionibus: quia & Deo filius naturaliter unigenitus est, verbum, virtus, sapientia solus pater, & Deus verus, sicut Ioannes ait, splendor gloria, & figura substantia patris. Verum post diuturnum multumq; tractatum, placet omnibus episcopis scribi debere, id est, eiusdem cum patre substantia filium confiteri. Defertur ad Constantinum sacerdotalis concilij sententia: quam ille, ut à Deo prolatam, veneratur, & corradicentibus cominatur exiliū. Exemplū autem sententiæ, vel Nicana fidei est huiusmodi.

CAP. 3.

Rufin.
lib. 10.
cap. 6.
histor.
eccles.
Socrat.
li. 2. c.
9. hist.
Trip.

Credimus in vnam Deum patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium, & in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei, natum ex patre, v-nigenitum, hoc est, ex substantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum non factum, ὁμοούσιον, hoc est, eiusdem cum patre substantia, per quem omnia facta sunt, quae in caelo, & quae in terris, qui propter nos homines, & propter nostram salutem de caelis descendit, & incarnatus est, hoc est factus. Passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in caelos, inde venturus iudicare vivos & mortuos. Dicentes autem, Erat aliquando, non erat antequam nasceretur, vel non erat antequam fieret, aut, Quia ex non extantibus factus est, aut ex alia substantia, vel ex subsistentia:

bia:

tia: dicentes etiam aut conuertibilem,
 aut mutabilem filium Dei, hos anathe-
 matizat Catholica Ecclesia Apostolica.
 Hanc venerabilem fidem trecenti decem
 & octo Episcopi amplexi sunt, inter quos
 maior adhuc erat numerus confessorum
 Christi & martyrum. nam & Iacobus
 quidam Antiochia Migdonia, qui mor-
 tuos resuscitauit, viuos curauit, & alia
 multa operat^r est miracula, Paulus quo-
 que Neocesaria castri positi iuxta Eu-
 phratem, qui ambas manus habuerat li-
 gatas, ignitoq; ferro combustas, rabie Li-
 cinij, Paphnucius quoq; Aegyptius, ex eo-
 rum numero, quos Maximianus, dex-
 tris oculis effosis, & sinistro pollice suc-
 ciso, per metalla damnauerat, aderant
 ibi. sed & Spiridion Cyprius Episcopus,
 ex eorum numero dicitur fuisse vir vnus
 ex ordine Prophetarū, qui pastor euium

The-
 od li. 2.
 c. 1. li. 5.
 c. 45.
 hist.
 Trip.

in Episcopatu permansit: cuius hæc fertur
 factum insigne, & omnibus sæculis admi-
 randum. Filiam habuit, quæ cum ei benè
 administrasset, virgo defuncta est. post
 obitum eius venit quidam dicens, se ei
 depositum cõmendasse, rem gestam igno-
 rauerat pater. perquisitum in tota domo
 quod poscebatur, nusquam inuentum est.
 persistebat ille qui commendauerat, &
 fletu & lachrymis perurgebat, commi-
 nans etiam sibi mortem, nisi depositum
 reciperet. permotus lachrymis eius senex
 ad sepulchrum filie properat, atque illam
 nomine clamat suo. tunc illa de sepul-
 chro, Quid vis, ait, pater. Commenda-
 tum, inquit, illius vbi posuisti? At illa lo-
 cum designans, Illic inuenies defossum.
 Regressus domum suam, depositum, vbi fi-
 lia de sepulchro responderat, repertum,
 tradidit repositenti. Sed & multa eius re-
 ferun-

feruntur alia gesta. Hi & huiusmodi
reuerendissimi viri sederunt apud Ni-
ceam. HATMO: Vnde indubitanter cre-
dimus, predictam ibidem synodum à Spi-
ritu sancto quadam diuinitus considera-
tione congregatam fuisse, vt scilicet no-
bis posterioribus, ac diurnis, vel moder-
nis daretur intelligi, firmum esse ac Ca-
tholicum, quidquid ibi de mysterio fidei
promulgatum est. quod quidem tam
diuini, tamq̃ spirituales viri locuti sunt,
qui non erant similes nobis indignis &
peccatoribus, qui propter iniustitiam
nostram in scripturis sanctis fallere pos-
sumus & falli. neque enim potuit Spi-
ritus sanctus fallaciam proferre, per
quos tanta & talia operabatur miracu-
la. Igitur, Domino cooperante, & sermo-
nem confirmante eorum sequentibus sig-
nis, quidam Episcopi etiam in ipsa synodo
& cir-

Ruffin.
li. 10. c.
3. hist.
Eccl.

Et circa synodum, virtutes aliquas et signa fecerunt. nam cum ibi philosophus quidam in arte dialectica insignis, obiectis questionibus fidei nostrae occurreret, nec ab aliquo posset concludi, quidam ex confessoribus simplicissima natura vir, et nihil aliud sciens, nisi Christum Iesum, et hunc crucifixum, paucis philosopho insultanti concreditur, expositaque simplicitate fidei quadam eum, ineffabili pietate mox permutat et efficit Christianum. Et tunc ostensum est philosopho, quia regnum Dei non in sermone, sed in virtute consistit.

Ex Tripartita historia, actum
Constantinopoli.

CAP. 4.

Sozo.
li. 1. c. 4.
Trip.
hist.

Sed et Alexander Constantinopolitanus, vir admiranda conversationis, cum
qui

quidam philosophi causarentur aduersus Imperatorem, quod nouam in Repub. introduceret culturam, & ipsi Alexādro opponere vellent de dogmate, in nomine Christi operatur virtutē, imperatq; maximo eorum philosopho, tanta spiritus virtute ne loquatur, vt vna cum eius sermone os illis penitus obstructum sit. Sed iam ad historiam reuertamur. Dictata Nicæna fide, & tam ab ipso Imperatore, quàm ab Episcopis communicata, Eusebius Nicomediae presul cum reliquis quatuor Episcopis, magis fauentes Ario, nolunt subscribere verbum consubstantialitatis, reprehendentes dicentesq; consubstantialiale esse, quod ex aliquo est, aut ex partitione, aut decisione, aut plantatione: ex plantatione quidem, sicut ex radice germen: ex decisione verò, vt ex patre filius: ex partitione autem, sicut ex massa

L

AUREA

Rufin.
ca. 7. 8.
eius. li.

aurea anuli aurei duo vel tres, sed secundum nullum horum, inquit, est filius Dei consubstantialis patri, propterea ergo in fide consubstantialitatis consentiendum non est. Hos igitur damnat vniuersalis synodus cum Imperatore, & relegat exilio cum Ario & sectatoribus eius. Per idem tēpus crux Domini ab Helena Constantini matre, religiosa foemina reperiatur, vbi quondam antiqui persecutores in loco sepulchri simulachrum Veneris collocauerant, vt si quis ibi Christum vellet adorare, Venerem potius adorare videretur. Inuenitur & ille titulus à Pilato conscriptus, sed & alia dua cruces. Tribus igitur crucibus repertis, Macarius eiusdem loci Episcopus, defixis interraginibus, cum regina Deum suppliciter deprecatur, vt, qua illarum crux ad Dominicam gloriam fuerit, innotescat. tunc adbi-

adhibitis duabus semineci cuiusdam ma-
trona corpori, nihil operatur, adhibet ter-
tiam, & mox exurgens mulier, magnifi-
cat Deus. Percepto itaq; evidenti indi-
cio, regina templum mirificum in eo loco
ubi crucem repererat, statuit. clavos
quoq; quibus corpus Dominicum fuerat
affixum, portat ad filium. ex quibus ille
frenos & galeam aptat ad usum belli, ad-
implens Zacharia prophetiam, dicentis:
Et erit quod in freno est, sanctum Domi-
no omnipotenti. Ligni verò salutaris par-
tem defert filio, partem sibi reponit.

Sozomenus in tripartita historia.

C A P. 5.

De hoc ligno Sibylla dixit apud Pa-
ganos: O terbe tum lignum, in quo Deus
affixus est. Præterea prædicti Imperato-
ris mater octogesimo ætatis sue anno

Sozo.
li. 2. c. 13
Trip.
hist.

L 2 dece-

decedit, multa filio pietatis mandata de-
 relinquens. Quæ mox ille postponens, se-
 ductus à sorore Constātia, & multis pre-
 cibus ab ea interpellatus, Arium de exi-
 lio reuocari iubet, & mitti ad Episcopos,
 qui tunc fortè Hierosolymis ad dedicati-
 onem Ecclesiæ conuenerant, fidemq; eius
 probari. tunc ille fidem scripsit, quæ qui-
 dem sensum nostrū, & verba nostra, pro-
 fessionemq; nostram cōtinere videretur.

Socrates ex tripartita historia.

CAP. 6.

Socrat.
 li. 3. c.
 To. hist.
 Trip. Imperator autem adhuc de Ario ex-
 periri volens, eum reuocat ad Palatium,
 qui percūctatus de fide Nicana, fictè sub-
 sribit & prestat iuramentum, quodam
 modo iurandum arte deludens. fer-
 turq; scriptam sectam suam habuisse in
 charta quam sub ala ferebat. vnde verè

INTA-

iurare se credidit, dicens se sic sapere sic-
 ut scripsisset. Credens ergo Imperator, su-
 scipi eum ab Alexandro Constantinopo-
 litano Episcopo in communionem iubet.
 quo reuente adhuc propter infamiam
 & suspicionem heresis deuitante, iubet
 Constantinopolim synodum congregari.
 Ante verò vnum concilij diem constitu-
 tum prosternens se Alexander sub alta-
 re, tota nocte clamat ad Dominum, di-
 cens: Iudica Domine inter Eusebij minas
 & Arii iuramentum. quo valdè suppli-
 cante, presumptionem Arii & iuramen-
 tum mendax vox vindicta Dei persequi-
 tur. Etenim cum in crastinum matutinū
 ad Ecclesiam properaret, Episcoporum
 & populorum frequentia constipatus, hu-
 mana necessitatis causa ad secessum de-
 clinat: ibiq; cum sederet, intestina eius
 atq; omnia viscera in secessum cuniculo-

rum defluxere. Tunc Eusebius Nicomedia cum ceteris Arianis confunditur, nec propter causam, Arianum dogma confunditur, sed ad tempus occultatur.

CAP. 7.

Nos in
Nota-
tionib.

Interea Constantinus Imperator cum in Nicomedia degeret, languere grauatus, in extremis baptizatur. distulerat enim usque ad illud tempus, in Iordane hoc promereri desiderans. qui, condito testamento, & tribus filiis heredibus constitutis, primo scilicet Constantino in Hesperia, secundo vero scilicet Constantio in Oriente, iunioris scilicet Constante Casare ordinato, & in partibus Occidentis post quinquagesimum quintum aetatis suae annum viuendi finem facit, reuocato prius Magno Athanasio in Alexandriam, propter persecutionem Arianorum exulante. Igitur Christianissimo Imperatore defuncto,

functo, Arianum iterum dogma repullu-
 lat. Constantius Imperator seductus ab
 haeticis in eundem errorem deuolui-
 tur, & Magnum Athanasium veritatem
 edocentē cōdemnat. in cuius persecutione
 postmodū grauitē cōspirantib. haeticis,
 & multa crimina intendentib. vniuersus
 orbis coniuerauit, & commoti sunt princi-
 pes terrae, gentes, regna, exercitus coiē-
 runt aduersus eum. in cuius damnatione
 cū apud Mediolanum congregati sub-
 scribere cogentur Episcopi, quibusdam
 eorum deceptis, Pictauiensis minimē con-
 sentit Hilarius. vnde & cum quibusdam
 alijs Episcopis traditur exilio. Inde a-
 pud Ariminum synodus ab haeticis con-
 gregatur. ibi ^{ἐπιπορευόντων} quasi ignotum ser-
 monem, & à scripturis alienū, à fidei ex-
 positione decernunt, firmātes sibi sermo-
 nem nequā, & dicentes soli Christo oportere

L 4 tere

tere credi, & non $\acute{\alpha}\mu\epsilon\acute{\nu}\sigma\iota\omicron\upsilon$ confirmare.

CAP. 8.

Ruffin. Interea Liberius Papa traditur in exi-
li. 10. 6.
22. hist. lium, & Felix diaconus eius in locum eius
Kcol. subrogatur ab hæreticis. Hierosolymis Cy-
rillus Maximo in Episcopatu succedit, a-
liquando infide varians, aliquando in
communione.

Socr. li. Per idem tempus Cōstantinus Imperat.
6. C. I. 2.
histor. viuendi finem facit, Iulianus verò succe-
asclaf. dit in regnum, bono vsus principio & ma-
lo fine. nam primò clericus & philosophus
insignis, post modum ad idola cōuertitur.
& primò quidem pacificus relaxat Epi-
scopos de exilijs, & benignè agit aduer-
sus nostros: deinde persequitur & infert
supplicia. hic in odiū Christi Iudæis per-
mittit reparare templum Hieresolymis:
qui ex omnibus provincijs collecti, noua
templi fundamenta iaciunt, quæ subitò
ter-

terramotu corruunt diuinitus, saxis ingen-
 tibus longe lateq; dispersis. Et ne hoc casu
 crederetur factum, sequenti nocte in ve-
 stimentis cunctorum crucis apparuit sig-
 num. quo attoniti miraculo plurimi Chri-
 sto crediderunt. Hic etiam Iulianus ad cu-
 mulum nequitiae summae contra Deum in-
 signe Christi simulacrum, quod apud Ca-
 saream mulier a sanguinis liberata pro-
 fluvio collocauerat, satis impudenter de-
 posuit, suamq; eodem loco collocat imagi-
 nem, quae igne de caelo cadente postmodum
 fulminata est, caput cum ceruice una in
 terram est deiectum. reliqua pars haec
 nus ad iudicium fulminis reseruatur. tunc
 vero Pagani imaginem Christi confrege-
 runt, quam postmodum Christiani recoli-
 gentes recondiderunt in Ecclesiam.

Ex concilio apud Alexandriam.

CAP 9.

L 5 11-

Socr. c.
19.

Socr. c.
20. trip.
hist.

Interea congregatis apud Alexãdriam paucis numero confessoribus, licet fidei merito multis, ad sedandas hereticorum procellas tractatur, quibusdam eorum ad rigorem Ecclesie dicentibus, non debere eos recipi in sacerdotium, qui se utcumq; contagione heretica maculauerunt, alijs verò ad compassionem promulgantibus, non debere negari aditum abiurato errore perfidia redeuntibus. Additur quoque in illo cõcilij decreto plenior de Spiritu sancto disputatio, vt eiusdem substantie ac deitatis, cuius pater & filius crederetur, nec quicquam prorsus in trinitate aut creatum, aut inferius, posteriusque diceretur, sed de differentia substantiarum & subsistentiarum sermo eis per scripturas motus est, quas Graci οὐσίας & ὑποστάσεις vocant. Quidam dicebant substantiam & subsistentiam vnã videri,

deri,

deri, quia tres substantias non dicimus in Deo, nec tres subsistentias dicere debeamus. Alij verò quibus longè aliud substantia quàm subsistentia videbatur, dicebant, quia substantia ipsa rei alicuius naturam rationemq; qua constat, designet: subsistentia autem vniuscuiusq; personæ, hoc ipsum quod extat & subsistit, ostendat.

Hæresis Sabellij breuiter adnotata. CAP. IO.

Ideoq; propter Sabellij hæresim, confundentis personas, & dicentis, quia idem Deus, quādo vult, pater est, quādo vult, filius est, quando vult, Spiritus sanctus, tres subsistentias esse confitendas, quod quasi tres subsistentias, personas signare viderentur, ne suspicionem daremus, tanquā illius fidei sectatores, qui trinitatem in nominibus tantū, & non rebus ac subsisten-

sisten-

sistentijs cōfiterentur. Sed de incarnatione
 Domini comprehensum est, quia corpus,
 quod susceperat Dominus, non sine sensu,
 neq; sine anima suscepisset. Quibus cautè
 moderateq; compositis, soluto concilio,
 Eusebius vir illustris, potens in verbo do-
 ctina, Orientem circuit atq; Italiam: &
 illius circūferens decreta, singulas quas-
 que Ecclesias ad sanitatem rectæ fidei re-
 uocat, idem moliente Pictaviensi Episco-
 po Hilario viro naturaliter erudito, &
 commodissimo ad persuadendum, cuius
 multa extant opuscula, & libri de fide
 nobiliter editi contra versutias heretico-
 rum. Interea Iulianus Imperator contra
 Persas pugnaturus litat Apollini, poscens
 responsa, nec suscipit. Percunctati demo-
 nes de causa silentij, aiunt, sepulchrum
 Babylæ martyris prope positū impedire.
 Tunc ille venire Galileos (hoc enim no-
 minis

minis

mine nostros solitus erat appellare) & auferre sepulchrum martyris iubet. conueniuntq; nostri psallentes cum exultatione illud Psalmista in auribus prophani principis: Confundantur omnes qui adorant sculptilia, & qui confidunt in simulacris suis. Vnde ille ad iracundiam provocatus Christianos incarcerat & infert martyria, comminatus maiora tormenta post belli victoriam. Hoc eo cogitante, res vertitur in contrarium. nam profectus quidem est, sed reditus nullus fuit: ibiq; incerto suorum aut bestium iaculo confoditur fertur autem quia, dum fuisset vulneratus, mox sanguine suo compleuerit manum, & in aërem proiecerit, dicens: Galilae vicisti. & in eo ipso confessus est cum blasphemiam victoriam.

D. HAY-

D. HAYMONIS,
HALBERSTAT-
TENSIS,
LIBER X.

Theodoritus in Tripartita histor.
CAP. I.

The-
od. li. I.
c. I. 3.
hist.
Trip.

Post Iulianum Iouinianus ab exerci-
tu trahitur ad Imperij insignia, qui
excusat se sacrilegis non posse imperare,
quia Christianus esset, nec acquiescit, do-
nec acclamat exercitus, & nos Christia-
ni sumus. Hic persequitur hereticos, &
honorat Ecclesiam, Athanasium requirit
& ab ipso suscipit formam fidei, & Ec-
clesiarum disponendarū modum. sed hac
tam leta principia, orta mors immatura
mox corripit. Post hunc Valentinianus

CUM

cum fratre Valente suscipit Imperiū, expul-
 sus quondam militia à Iuliano prefi-
 de nostra, & sibi quidem tunc Occiden-
 tales delegit partes, fratri autem Orien-
 tales reliquit. Valentinianus ergo in fide
 & religione Romanam Rempubl. admi-
 nistrat. sed Valens fauendo hereticis, ab-
 iit in viam patrum suorum. orthodoxos
 quosq; persequitur, tormentis excruciat,
 damnat exilio, sed hoc post Athanasij o-
 bitum. nam illo superstite, velut diuina
 quadam virtute prohibetur.

Athanasius Alexandrinus Episco-
 pus, quadragesimo & sexto sacer-
 dotij sui anno moritur.

CAP. 2.

Igitur functo in pace Athanasio, post
 multos agones, & Petro in locū eius sub-
 stituto, quem & ipse suscitatus de suc-
 cessore

Ruffin.

li. 10. c.

3. hist.

Ecol.

cessore elegerat, favore principis cōcitati
 aduersum nostros insurgūt vehementius.
 tunc Lucius, Arianae pestis Episcopus, fu-
 gato Petro, supra persecutiones genti-
 lium vastat Ecclesiam, vastat & ere-
 mum, & bellum quiescentibus indicit.
 Itaq; tria milia & eo amplius viros per
 totam eremum solitaria habitatione
 dispersos, armata manu oppugnare ag-
 greditur, patresq; monachorum Aegypti,
 Macarium, Isidorum, aliumq; Maca-
 rium, Heraclidem, & Paulum, discipulos
 Antony tradidit exilio, qui vita merito
 insignes, & virtutibus admirabiles ha-
 bebantur. Pro breuitate proposita cate-
 ra omittens, vnum Macarij insigne re-
 fero miraculum. Cæcus quidam ad cel-
 lam Macarij cum non reperisset eum do-
 mi, mœstus primo, sed mox fidei ardore
 calefcens, Applicate me, inquit, ad illam
 partem

partem parietis, vbi cubare solet senior,
 & admotus, parumq; ludi aridi, quo pa-
 rtes oblitus erat, palma sua superponens,
 & de aqua putei, ex quo ipse bibat, resol-
 uens oculos suos, perunxit, & mox visum
 recepit. Sed & idem Macarius catulos Rufi li.
 Leana cacos, à matre sibi obiectos, 10. c. 40
 pro eisdem bestia supplicare videretur, hi. 5.
 liberat à cecitate, donaturq; à bestia plu-
 rimis pellibus lamatis pro munere, ore suo
 enectis, & ante cellam eius depositis. Sed
 his tantis virtute mirabilibus non defert
 Lucius Arianus, quinimo iubet ipsos præ-
 dictos patres clam raptos, in ignitam
 Aegypti insulam deportari, vbi & multa
 operantur miracula, & conuertunt in-
 credulos. quod expauescens Lucius, veri-
 tus populum propter iustos tumultuan-
 tem, reuocat eos, & ad eremum remit-
 tit. Verùm dum hoc Lucius agit in Aegy-

M

pio,

pto, Valens Arianorum Imperator per a-
 lia loca non minus aduersus nostros insa-
 niuit, maximè apud Edissam, Mesopo-
 tamia urbem, Thomæ Apostoli reliquijs
 decoratam: vbi de Ecclesia Catholicis e-
 iectis, nec in campo permittit habere
 conuentum. Tunc velut aurum in forna-
 ce probatum, in persecutione fulget ec-
 clesia: vnde non in verbis tantum, sed
 in carceribus & exilijs vinculisquæ fides
 approbatur. Interea cum apud Alexan-
 driam nebulosus quidam doctor Lucius
 obtenebraret populos: velut lampa-
 dem quandam diuinæ lucis, Didymum
 dominus accendit. hic à pueritia lumini-
 bus orbatus, nec ideo minus litteris se ap-
 plicans, mirum dictu, in tantam scriptu-
 rarum eruditionem diuino peruenit mi-
 raculo, vt schola ecclesiastica illius tēpo-
 ris maximus doctor existeret. Huc B. An-

tonius,

Idem c.
 1. eiusd.
 lib.

ronius, cum fidei Athanasij testimonium la-
 turus aduersum Arianos de Thebaide des-
 cendisset, magnificis consolatus est verbis:
 Nihil te, inquit, offendat Didyme, quod
 carnalibus oculis videris orbatum: desunt
 tibi oculi, quos mures, musca, & lacerta
 habent: sed latere, quia habes oculos, quos
 Angeli habent, quibus Deus videtur, per quos
 tibi magnam scientiam lumen accenditur.

De illustribus viris, Basi-
 lio, & Gregorio.

CAP. 3.

Ea tempestate Basilus, & Gregorius,
 Cappadocia instar duorum cali lumina
 rium refulgent, ambo nobiles, ambo A- Idem c.
7. eiusd.
lib.
 thenis sufficientissime eruditi: qui, re-
 motis denique secularium Graecorum li-
 bris, monasterium expetunt, soli diuina
 scriptura attendentes. Basilus contem-
 M 2 plationi

plationi monastica inhaeret, contemptu
 seculi humilior. Gregorius ecclesiastica a-
 ctioni, in predicatione liberior. Basilus i-
 taque Casaria Cappadocia fit episcopus;
 qui cum à Valente in exilium cogeretur,
 & staret ad tribunal, praefecto minit an-
 ti fertur eleganter respondisse: Vtinam,
 inquit, dignum haberem aliquod munus,
 quod ei offerrem, qui Basilium maturius
 de nodo huius follis absolueret. cumq; da-
 retur ei spatium deliberandi, Ego ait, in
 crastino tempore ero, qui hodie: tu te vti-
 nam non mutes. & illa quidem nocte cū
 vxor Imperatoris vehementer cruciare-
 tur, & filius eius vnicus diuina extingue-
 retur vltione: rogatur Basilus, & deti-
 netur ad intercessionem, qui paulò ante
 expellebatur ad poenam. itaq; omnibus
 catholicis expulsis à Valente, solus vsque
 ad vitæ exitum intermerato commu-
 nionis

nionis sacramento in ecclesia perdu-
rat.

Gregorius Nazianzenus Constan-
tinopolim translatus.

CAP. 4.

Gregorius apud Nazianzi oppidam
in locū patris episcopi subrogatur, famo-
sissimus in doctrina, & hereticorum va-
lidissimus oppugnator. vnde & Constan-
tinopolim ad docendum ecclesiam trans-
fertur. Per idem tempus functo Liberio
Romano Pontifice, Damasus succedit in
apostolatū, contra quem Ursinus schis-
maticus præsūmit Apostolicā sedem, de-
fendentibus alterutris & bella mouenti-
bus, ad eū vt humano sanguine impleren-
tur orationum loca. Sed adest assertor
innocentia Deus Damaso prudenti, &
innocenti viro. Sed apud Mediolanum
M 3 defun-

Rufi. li.
II. c. 10.
hist or.
eccles.
Idē c. 11
eiu. li.

defuncto Auxentio, episcopo hereticorū,
Ambrosius, vir primo consularis, subito
populo clamore episcopus eligitur, adhuc
tamen catechumenus, sed mox ante or-
dinationem suam baptizatur.

Valentinianus regnat decem annis.

CAP. 5.

Idem
6. 12.

Interea Valentinianus Imperator di-
em obiit, filijs suis Gratiano & Valenti-
niano relinquens Imperium: sed & fra-
ter eius, Gothis insurgentibus, fugiens è
bello flammis exustus est.

De Gratiano illustri Imperatore.

CAP. 6.

Igitur Gratianus cum fratre admo-
dum paruulo post Valentem quoque Ori-
entis suscipit Imperium. Hic pius fuit, ac
religiosus, armis strenuus, velox in cor-
pore,

pore, ingenio bonus, & plus verecundus,
 quàm reipublica intererat. vnde & ad
 curam & administrationem rerū Theo-
 dosium acciuit, virum vtilem & armis
 maturum, Orientis ei procuratione per-
 missa. qui Gratianus postquam multa re-
 ligiosè & fortiter gessit, & à Maximo
 Britannorum tyranno peremptus est, post
 se in occiduis partibus reliquit Valenti-
 nianū. cuius interim mater Iustina Ariana
 persequitur ecclesiā, cōminans sacerdo-
 tibus exilia, nisi Arianensia suscipiant de-
 creta. Sed & Ambrosium, turrin aduer-
 sus haereticos validissimam, multa oppu-
 gnatione fatigat, quem & persuaso filio
 parat exilio condēnare, sed à populis, in-
 credibiliter amantibus Ambrosiū, impe-
 ditur. qui Ambrosius aduersus reginā non
 se manu defensat ac telis, sed ieiunijs &
 obsecrationibus indefinenter insistit, do-

M

4

nes

nec vindice Deo, tyranno Maximo per-
urgente, versa in fugam, cum filio exiliū
sortitur.

De Theodosio pio, ac religio-
so Imperatore.

CAP. 7.

Interea Theodosius beneficiorū Gra-
tiani memor, ad vindictam eius totis vi-
ribus orientis insurgens, sanguinem in-
stam vlciscitur, regnum recuperat, fidem
catholicam restituit, quam Iustina vio-
lauerat, & inde ad orientem regressus,
sicut ab exordio regni precipitatis peri-
tus idolis, pulsus hereticis, congregatis ca-
tholicis, in fide, & religione, & munifi-
centia perseuerat. Hic piam constituit le-
gem, vt sententia principum super ani-
maduersione prolata, in diem tricesimū
ab executoribus differantur, quo locus
mise-

miseriordia, vel si res tulisset, pœnitentia non periret.

Variarum rerum insignis historia.

CAP. 8.

Sub eodem tempore apud Laodiceam Apollinaris episcopus, vir sanè in ceteris instructus, haresim generat, ex contentione asserens solum corpus, non etiam animam, à Domino in dispensatione susceptū. & pro supplemento illius rationabilis partis, ipsum Dei verbum fuisse, perhibebat. Hinc descendunt Apollinarista heretici, proprias habentes sectas, & dogmata. tunc concilium Roma congregatur à Damaso, & Petro Alexandrino, & damnantur Apollinarista, data hac decretali sententia, vt si quis filium Dei humanitatis, vel deitatis diceret minus aliquid habuisse, ab ecclesia fieret alienus. Sed &

M 5

Con-

Constantinopoli sub trecentis quinquaginta patribus, synodus celebratur, in qua omnes heretici condēnantur. Tunc Martinus, Turonicorū Gallia ciuitatis episcopus, multis miraculorum signis effulget. tunc Hieronymus presbyter in Bethlehē, imò toto orbe clarus habetur: de quo non sine magna admiratione suspicio, quare in hac historica narratione à Rufino praetermissus est insigniri, maxime cū ceteros illustres viros, & contemporaneos suos nobilitauerit eloquio, qui vel impares ei fuerunt scientia, vel, si pares, aut superiores, certe omnimodo minus vtilis ecclesijs. Fortassis egit hoc Rufinus industria, ne videretur inuriam illi libello facere, quē idem B. Hieronymus scribit de viris illustribus, vbi & de se ipso facit in vltimis mentionem. Dicitur etiam, quod inimicitias inter se aliquādo habuerunt, &

(f)

(sifas est dici de tam sanctis & prudētibus viris) obliquis se respexere vultibus, & sermonibus notauere. vnde forsitan à B. Hieronymo hūc sermonem historicum obliquauit. siue aut propter hoc, siue propter illud omiserit, nescio, Deus scit: vnū scio, quia praetermittendus nō erat. vnde nunc idoneū duxi vicem supplere R V F- FINI, & tantum hunc virum inserere narrationi, vt quasi quodam cornu aureo mutilata historia, huius insertionem reformetur. itaq; ea, quae per arsin de eo dictata reperi, suffragantibus eius meritis in vnum colligere breuiter dispono. Sed iam ad historiam reuertamur. Interea Theodosius pius imperator communem se praebens sacerdotibus Dei, extinctis iam haereticis, in pace & quiete magna regit ecclesias. Tunc idola penitus destruuntur, tē- Idē 23.
pla gentiliū subuertuntur. Tūc apud Ale- 24. e-
iust. li.
KAN-

xandriam ingens templum Serapis deſ-
 citur, in quo tam vaſtum erat ipſius Se-
 rapis ſimulachrum, vt dextera vnum pa-
 rietem, alterum laua perſtringeret. quod
 monſtrum ex omni genere metallorum,
 ſignorumq; compositum ferebatur hoc i-
 dolum dicebant ſt atutis diebus ſalutari à
 Sole, quoniam arte erat compositum, vt
 per fenestram exiguā radius Solis dire-
 ctus, os & labia eius populo inſpectante
 illustraret. Sed & in eodem templo ſignū
 Solis ex ſubtiliſſimo ferro fabricatū, ma-
 gnete lapide deſuper laquearibus infixō,
 ipſumq; trahētibus mouebatur deorſum,
 & tanquam ad ſalutādum Serapim al-
 tius eleuabatur. Sed cum ad ſubuertē-
 dum hoc ſimulachrū noſtri inſurgerent,
 paululum territi retardantur, gentilibus
 pro certo aſſerentibus, quod ſi humana
 manus illud tetigiſſet, terra dehifcens il-
 lico

lico solueretur in chaos, calumq; rueret
 in praecipitium. tum ecce unus ex militibus si-
 de concalescens, correpta bipennem ma-
 xilla veteratoris illidit: nec calum tamē
 ruit, nec terra distenditur. exinde, alijs
 adiuuantibus ad cadendum, senex veter-
 nosus distrahitur, & in conspectu clericor-
 um Alexandria exuritur. Hic Serapis
 finis fuit, quem alij Iouē putant, alij vir-
 tutem Nili fluminis, alij regem Aegypti
 Apim, alij in honorem nostri Ioseph for-
 matum asserunt esse simulachrum, ob di-
 uisionem frumenti, qua subuenit Aegypto.
 Sed & in templo Saturni cum simula-
 chrum deijcitur, Tyranni eiusdem fani
 sacerdotis fraus comperta est: qui tan-
 quam ex resorso numinis, sua libidini
 placentes feminas dicens dignas esse Sa-
 turno deo, & eius uocatione, faciensq; in
 templo pernoctare, clausis ianuis, & tra-
 ditis

ditis clauibus, cū videretur discedere, per
 subterraneos aditus simulachrū ingredie-
 batur à tergo exesum, & parieti diligen-
 ter annexū, & mox supplicātem & intē-
 tā mulierē, quasi voce Saturni aduoca-
 bat. sed et alia multa Paganorum frau-
 des tūc detegūtur. Itaq; deiecto apud A-
 lexādriā ipso capite idololatria, reliqua
 idola cōculcantur, & veri Dei cōstruuntur
 ecclesia. Interea Valētiniānus in occidentis
 partibus, laqueo vitā finiuit, dolo, vt dici-
 tur, ducis sui Arbogasti. post quē Eugeni-
 tyrānus Italiā occupat. Theodosius inflā-
 matur ad vltionē, & cōsulto Ioan. Ana-
 choretā monacho, qui prophético spiritu
 pollebat, Eugeniū exasperat tyrannū, tam
 armis cōsensus, quā ieiunijs & orationibus.
 tūc de inimicis ad oriētē reuertitur, ibiq;
 Arcadiū filiū Augustū creat, Honorium
 quoq; imperatorē occidentis partibus dele-
 gat.

gat. ipse vero iā subiugatis hostibus, iā eliminatis idolis, iā sedata ecclesia, post decē et septē annos Romani imperij migrat ad dominū, cū pijsimis principib. percepturus premia meritorū. Hic RUFINVS ecclesiastica historia finē facit. & nos quoq. finitis persecutionibus, heresib. consopitis, fundata & extructa ecclesia, quia post enumerationem tantorum martyrum, cōfessorum, doctorum, siue patrum, nihil dignius restat, vel illustrius, hic cū eo suscepti operis compendium terminemus.

PETRI GALESSINI
NOTATIONES IN
HAYMONEM.

Vbi prior numerus Librum, posterior
Caput indicat.

Lib. I. cap. 4. (Christo igitur nato.)
Herodis anno regni 33. vt nos supra diximus, & Epiphanius contra Alog.

Lib.

190 NOTATIONES.

Lib. I. cap. 4. Aduentibus magis.)
eiusdem anno 35.

Ibid. Stella duce.) De qua itē Chal-
sidius Platonius. Hac stella duobus ante
annis apparuit, quam Christus nascere-
tur. Niceph. & alij historis ecclesiasticis
scriptores.

Ibid. Magis.) De quib. David Psal-
mistes tot ante seculorum conuersioni-
bus dixerat, Psal. 72.

Ibid. Interimi iubet omnes pueros
à bimatu & infra.) Ceteris horum infantia
meminisse videtur Iosephus lib. I. cap. 3.
Iud. Antiq.

Ibid. Ioseph puerum transfert in
Aegyptum.) Quo in loco triennium vel
bienniū mansit, vt placet Epiphano, He-
rode autē mortuo in patriā suā redijt an-
no fere sexto etatis Iesu Christi. Niceph.

Lib. I. c. 10. Ioannē Baptist. virū bo-
num.)

nūm.) Tale etiam testimonium huic dat Iosephus Hebraeus, qui & huius nefariae caedis, & Baptismi meminit. additq; praeterea ob eam ipsam causam multa Herodi gravissima incommoda euenisse, illa duo praesertim, vnum scilicet, quod eius copiae ab Areta Arabia Petreae rege fusae sunt ac victae, alterum, quod exilio multatus est, lib. 19. ca. 7. exulasse enim dicitur Vienna in Gallia. Niceph.

Ibid. Hic Herodes minor Ioannem Baptistam capite punit.) Hic minor Herodes Antipas dictus est, Herodis Ascalonitae filius, è Maltache vxore susceptus. nam alij multi Herodes fuerunt, de quibus Iosephus lib. 5. Hist. Iud.

Lib. 1. cap. 12. Omne autem tempus praedicationis suae peregit intra quadriennij tempus.) Hac quadriennij observatio est item apud Eusebium lib. 1. cap. 10. &

N

apud

apud Niceph. ca. 19. lib. 1. huius temporis auctorem afferunt Iosephum lib. 18. c. 7. Sed hac in re fides habenda Luc. Evangelista est, ex quo animadvertimus Iesu Christi praedicationis tempus triennium fuisse. id quod & Nicephorus affirmat li. 2. cap. 19. & lib. 2. cap. 4. & Iosephi verba, quae illi afferunt, de alio tempore plane intelligenda sunt.

Lib. 1. cap. 13. (Testimonium Iosephi de Iesu Christo.) Lib. 18. c. 6. Antiq. Iud. in codice scilicet Graeco, & Latino nam in Hebraeo non extat, idque impia Hebraeorum iniquitate. non enim verisimile fit, Iosephum, virum plane bonum, Hebraice tacuisse, quod Graece pluribus dixerat.

Lib. 2. cap. 2. (Frater Domini dictus est pro eo, quod esset filius Ioseph, qui Christi quasi pater habebatur.) Iacobus enim Ioseph filius ex alia uxore susceptus, quo-

nam

miam vnà cū Iesu Christo educatus, hac
 educatiōis societate habitus est frater Do-
 mini, nō natura certe, vt rē totā explicat
 Epiph. lib. 3. cōtra Hæreses, & nos suprā.

Lib. 2. cap. 21. Aduentus Petri ad
 Urbem.) Hoc omniū scriptorum litteris
 traditum est, neq; solum Græce, sed He-
 braice, Syriace, atque Arabice, omniumq;
 pene gentium sermone significatum est,
 omniumq; principum voluntatis optimæ
 erga sedem Romanam significatione de-
 claratum, vt alias in volumine cōtra Hæ-
 reticorum historiam ostendimus. audent
 enim ipsi, quoniam ore impudentissimo
 sunt, id negare, quod omnium nationum
 litteris & sermone peruulgatum est.

Lib. 3. cap. 2. De illa, quæ est ad He-
 bræos, quandoq; apud Latinos dubitatū.)
 Dubitatiōis vero causæ vel leuissima fu-
 it. quod autē Pauli omnino illa esset, mul-

N 2

ta qui-

ta quidem; & grauissima rationes sunt,
 quas afferunt y, qui hoc arguienti genus
 susceperunt. cumq; iam res in promptu
 sit, qua disputatione non egeat, nolo rem
 certam, & iam exploratā, que sua se ve-
 ritate defendit, in dubitationē adduce-
 re. nam que vera sunt, nihil est, cura ad
 externa probationū praesidia deducantur.

Lib. 3. c. 8. Hierosolyma subuersio.)
 Nicephorus in Chronol. & lib. 3. ca. 3. Io-
 sephus, & Egesippus, alijq; pene infiniti.

Lib. 3. cap. 12. Linus & Cletus non
 sederunt vt Pontifices.) Cum Petrus sci-
 licet in hac vita esset sed post illius obitū
 vnus, & item post alter ad sedis Romane
 gubernacula sedit, itaq; Linus secundus,
 & Cletus tertius in Pontificibus Romanis
 numerantur. noloq; de Clemente quid quā
 commemorare. nam multi illum secun-
 dum numerant, alij quartū scribunt. que

opinio

epinio probabilior plerisque videtur.

Lib. 4. cap. 8. Euaristus Iudaeo patre ortus, & tamen pontifex Romanus, vt Theodorus. item de eius pontificatus annis hoc non conuenit inter omnes.

Lib. 5. cap. 6. Hoc Irenaei testimonium.) De septuaginta Interpretibus historia, ac testimonia multa sunt, quae partim cum Irenaeo conueniunt, partim vero non omnino. sed Iustinus plane cum eo assentitur, cellulasque illorum distinctas narrat, seque oculis vidisse testatur. Sed Aristaeus, qui ab Ptolemaeo ad Eleazarum Hebraeorum Pontificem eo nomine missus est, historiamque totam complexus est, nihil tale commemorat, neque Iosephus, neque Philo item, quorum auctoritate Iustinus utitur.

De cellulis igitur eorum res controuersa, in latinis etiam Hieronymo & Augustino.

Sed tota de hac ipsa re narratione recte

explicat Epiphanius in libello, quem de mensuris scripsit.

Lib. 5. cap. 9. Quæstio abortiva de paschali tempore.) Explicata postea, ac definita Ecclesie Romana, Synodo scilicet Romæ à V. Etore Pont. habita, cuius sententiam reliquæ Synodi secuta sunt: nã Hierosolymis à Narcisso, Casarea in Palestina à Theophito, in Gallia Lugdunensi ab Irenæo, Corinthi à Bacchilide, in Asia à Plasma, item Edisse ab octo & decem Episcopis, in Mesopotamia ab alijs Cõmodo imperante Synodus habita est; idq; cõtra Polycratis Synodum, quã Ephesi habuit. Nicæa deniq; frequẽti Patrũ cõsensu Canon editus est, quem etsi Socrates negat, tamen Epiphadoritus, Ambrosius, & Gregorius, Cappadox meminerunt.

Lib. 9. cap. 7. Interea Constantinus Imperator.) Eusebius, Socrates, Sozomenus,

menus,

menus, qui heresis nomine suspecti sunt, ut Sacrosancti Concilij Nicæni auctoritatem conuellerent, eade Baptismo Constantini cōmemorarunt, quæ illorum certe heresim arguunt. nam qui in extremo vite spatio in Iordane fluuio baptizatus est ab Ariano, Constantinus filius est, non Constantinus pater, quem Romæ baptizatum à Syluestro esse, Damasi, Adriani, Gelasij, & aliorum veterum Pontificum Romanorum litteræ declarant, Græcorumq; scriptorum omnium, qui bene sentiunt, scripta plane testantur, & monumenta illius rei nomine relicta omnino indicant. quæ res etsi perspicua est, alias tamen dabimus operam, ut ordine rem ipsam demonstremus, ut qui obstinato animo sunt, etsi cedere veritati noluerint, perspicue tamen falli cognoscantur.

N

4

IN

IN HAYMONEM
INDEX ALPHABETICVS.

A.

- A**gyptius quidam magus Iudæos quondam dispersos decepit. 36
- Africanus scriptor ecclesiasticus egregius. III
- Agrippa cognomento Herodes, regnum totius Iudææ obtinuit. 30
- Alexander Papa. 69
- Alexander venerabilis Hierosoly. episcopus in construenda sacra bibliotheca quàm sollicitus. III
- Alexander Hierosolymorum ecclesiæ miraculo subrogatur episcopus. 109
- Alexander episcopus Alexandrinus zelo fidei Arium persecutus est. 152
- Alexander Constantinopolitanus cuiusdam philosopho os obstruxit. 158. 159
- Ambrosius adhuc catechumenus eligitur Mediolanensis episcopus. 180
- Ambro-

I N D E X.

- Ambrosius aduersus hereticos validissime
turris. 181*
- Ambrosius non se manu ac telis, sed ieiunijs &
obsecrationibus, aduersus Iustinam reginã
defendit. Ibid.*
- Anicetus Papa Romanus. 78*
- Anne & Mariarum breuis historia. 19*
- Antherus Papa post unum mensem Fabiano
Pontificatum reliquit. 114. 115*
- Antinoe amasio suo, Hadrianus Imperator
templum & agones annuos dedicauit. 70*
- Antonius abbas Didymum visitauit & con-
solatus est. 176. 177*
- Antonij insignes vite merito discipuli. 174*
- Apocalypsim in exilio B. Ioannes Euangelista
conscripsit. 54*
- Apollinaris episcopus, vir alioqui in cæteris in-
structus, hæresim de solo corpore à Christo
assumpto generat. 183*
- Apollinaristæ heretici Romæ à Damaso dam-
nati. Ibid.*
- Apollinis quidam sacerdos quo miraculo ad fi-
dem conuersus. 128*

N 5

Apo-

INDEX.

- Apostolorum ad prædicandū diuisio.* 22. 23. 32
- Apparitor quidam cum B. iacobo Christianum se esse confessus, & cum martyrio dānatus.* 31 32
- Archelai breuis historia.* II
- Arimini Synodus ab hæreticis Arianis congregata.* 165
- Arius fictè & dolosè subscripsit Nicænæ fidei.* 162
- Ario intestina & omnia viscera in successum cuniculorum deflaxerunt.* 163
- Arium de exilio reuocare iubet Constantinus à sorore seductus.* 162
- Armeni ob scelera Maximini Imperatoris rebelles Romanis effecti.* 144. 145
- Athanasius episcop. Alexandrinus 46. sacerdotij sui anno moritur.* 173
- Athanasius ob fidem catholicam quàm graui persecutione afflictus.* 165
- Athanasius iussu Constantini in Alexandriam reuocatus.* 164
- Attalus quàm glorioso martyrio Lugduni coronatus.* 85
- Aure-

I N D E X.

*Aurelianus malis consilijs depravatus morte
subita condemnatus.* 133

B.

Babylæ martyris sepulchrum, à quo dæmo-
num responsa impediebantur, auferri ius-
su Iulianus apostata. 171

*Bardesanes apud Mesopotamiam hereticis for-
titer restitit.* 81

*Basilidis & Saturnini hæresiarcharum brevis
historia.* 71

*Basilius & Gregorius instar duorum cæli lu-
minarium.* 177

*Basilij ad Valentem Imperatorem plenum fi-
ducie responsum.* 178

C.

Caius imperator deum se appellare voluit. 27

Charitas Christi indivisa. 142

*Carpocratis heretici blasphemie, incestus &
stupra.* 72

Cerdon episcopus Alexandrinus gloriosissimus.

67

Cerina

I N D E X.

- Cerinthus heresiarcha, & eius noua dogmata.*
 59
- Cerinthi balneum à B. Ioanne Euāgelista ex-
 cratum.* 74
- Christianum nomen quando impositum.* 26
- Christiani nec fame nec lue sub Maximini per-
 sequutione lesi.* 144
- Christianis oculi dextri ferro effossi, cum fini-
 stre pollice iauciato.* 139
- Christus Apostolos 12. & Discipulos. 72. ele-
 git, & intra quadriennium prædicationis
 sue tempus peregit.* 14
- Christi insigne simulachrum Cesariæ deposuit
 Iulianus, & suam collocauit imaginem, quæ
 igne de celo fulminata est.* 167
- Claudij Imperatoris mors.* 37
- Clauis, quibus Dominus fuerat affixus, ab He-
 lena ad Constantinum filium delati.* 161
- Clemens Alexandrinus quid de Nicolaitarum
 heresi scripserit.* 60
- Clemens sub Traiano Romæ pontificatum te-
 nuit.* 56
- Clemens Anaristo papatus ministeriū reliquit.* 63
- Cle-

I N D E X.

- Clementi Cletus papatum reliquit.* 53
Cletus papa Lino successit. 53
*Concilium Nicenum ex sententia sacerdotum
 sub Constantino congregatum.* 152
*Concilij sacerdotalis sententiam Constantinus
 tanquam à Deo prolatam veneratus.* 153
*Concilij Niceni decreta firma esse debent &
 catholica.* 157
*Concilio Niceno quinam gloriosi martyres &
 confessores interfuerint.* 155
Concilio Alexandrino quid discussum. 168
*Concilia liberè congregare & ecclesias aedifi-
 care christianis concessit Constantinus.* 146
*Constantinopolitana Synodus 350. patrum tē-
 pore Damasi Papæ.* 136. 184
*Constantinus Romanorum principum Impera-
 tor primus, quo miraculo, & ubi baptiza-
 tus.* 146. 164
*Constantinus signum sibi ostensum auro fabre-
 factum dextera manu gestavit.* 146
Constantinus Imperator religiosissimus. 145
*Constantij æquè moderatissimi principis filius
 quando Christianus effectus.* Ibid.
Con-

I N D E X.

- Constantinus ecclesiarum statum sumptibus, pri-
 vilegijs & honoribus sublimare procura-
 vit, & sacerdotalis concilij sententiam tan-
 quam à Deo proclama est veneratas.* 149. 153
- Constantinus à sorore sua seductus Arium de
 exilio reuocat.* 162
- Constantinus quid suis filijs testamento reli-
 quit, & quo ætatis suæ anno mortuus.* 164
- Constantino dictum, IN HOC SIGNO VIN-
 CES.* 146
- Constantius Constantini magni filius ab here-
 tici seductus in errorē Arii deuoluitur.* 165
- Cruciatus noui in Christianos à satellitib. Dio-
 cletiani excogitati.* 138
- Crucis signo Roma à Constantino libertati re-
 stituta.* 147
- Crucis signum in imagine à Senatu Roman. sibi
 erecta depingi iussit Constantinus.* Ibid.
- Crucis signum in vestimentis Iudæorum tem-
 plum reparare satagentium impressum.* 167
- Crucis dominicæ inuentio.* 160
- Cypriani libellus contra Nouatianam heresim
 magnificentissimè editus.* 120
- Cyril-

I N D E X.

*Cyrillus Hierosolymitanus episcopus aliquan-
do in fide varians.* 166

D.

- Damasus Papa Liberio successit.* 179
- Decius Philippum & filium interfecit, & ipse
tandem cum filijs occisus fuit.* 116
- Dedications ecclesiarum sub Constantino li-
berius fieri concessæ.* 146
- Diaconi cur ab apostolis ordinati.* 16
- Didymus à pueritia luminibus orbat, doctor
maximus, & à B. Antonio visitatus & con-
fortatus.* 176
- Diocletianus quam crudelis in Christianos.* 136
137
- Diocletianus nutu diuino purpura exutus.* 140
- Dionysius Romanus pontifex.* 131
- Dionysius Areopagita à beato Paulo instru-
ctus, primus Atheniensium episcopus.* 79
- Dionysius Alexandr. antistes doctor celebris.* 121
- Dionysius Corinthiorum episcopus, ubi & quo
tempore martyrium passus.* 41
- Diuisio Apostolorum ad prædicandum.* 22. 23. 42
- Domi-*

I N D E X.

Domitianus Christianorum crudelissimus per-
secutor. 54

E.

Ebionitæ hæretici à Menandro, & quænam
eorum hæresis. 58

Ecclesia in persecutione fulget. 176

Ecclesiæ status sub Diocletiano diuina ultione
vindicatus. 139

Ecclesiæ ad solū destructæ sub Diocletiano. 136

Ecclesiarum status, dedicationes, honores, pri-
uilegia etiam suis sumptibus sublimare pro-
curauit Constantinus. 149

Ecclesiasticis viris cauendum ne nimis institu-
tis philosophicis dent operam. 107

Egesippus apostolorum Christi discipulus scri-
ptor insignis. 72

Encratitarum hæresis. 80

Episcopi 318. sub Constantino Niceæ contra A-
rium congregati. 152

Episcopi, presbyteri, diaconi, cæteri q; religiosi
quæ atrociter sub Dioclet. cruciati. 137. 138

Episcoporum post Christi ascensionē catalogus.
70. 71 Epi-

I N D E X.

- Epistola ad Hebr. à B. Paulo scripta.* 44
Euaristus Roman. Pontifex. 67
Eusebius Nicomediae præsul Ario fauet. 159
Eusebius facundus eloquio. In præfatione.
Eutychanus Papa Felici successit. 135

F.

- Fabianus Papa per columbæ speciem Pontifex
ordinatus.* 115
*Fabianus Papa Romæ sub Decio martyrio co-
ronatus,* 116
*Facies Domini panno lineo impressa ad Auga-
rum regem missa.* 21. 22
*Felix Liberij Papæ diaconus in eius locum ab
hæreticis subrogatus.* 166
*Fides probatur non tantùm in verbis, sed in
carceribus & exilijs.* 176
*Fidei simplicitate quidã Christi confessor ver-
suisimum philosophum cõfutavit, & Chri-
stianum effecit.* 158
Flavia Domitilla virgo Christi egregia. 54

G.

- Galileos solitus erat vocare Christianos Iu-
lianus Apostata.* 171

O

Ge-

I N D E X.

- Genealogia Iudaeorum, quam delere conatus est Herodes, quomodo servata.* 8
- Gentilium librorum nimium studium quam perniciosum.* 108
- Gratiani Imperatoris egregiae dotes.* 181
- Gregor. provinciae Ponti sacerdos sermone & signorum opere celeberrimus.* 126
- Gregor. Episcop. & martyr Neocæsariæ metaphrasim in Ecclesiasten edidit.* 129
- Gregor. Nazianzen. impugnator hæreticorum validissimus.* 179

H.

- Hæresis Sabelliana quo tempore orta.* 169
- Haymonis erga Eusebium humilis excusatio.*
- In præfatione.* 2
- Haymonis de scriptis Origenis opinio.* 100. 101
- Helena Constantini mater crucem Domini reperit.* 160
- Helena 80. ætatis suæ anno defuncta.* 161. 162
- Heraclitus vir Ecclesiasticus in Apostolum commentatus est.* 99
- Herodes maior & minor.* 5
- Herodes qualiter ad regnum pervenit.* *ibid.*
- Hero-*

I N D E X.

- Herodes tres filios suos, paulò ante quàm moreretur, occidit.* 10
- Herodes tãdem cultrò semetipsũ interfecit. ib.*
- Herodis minoris brevis història.* 11
- Herodis facinorosi actus.* 6
- Herodis regis & Maximini similis interitùs.* 141. 142
- Herodis interitus quàm horrendus.* 9. 31
- Hieronymus cur in historia Ecclesiastica à Rufino prætermisus.* 184
- Hieronymus presbyter in Bethlehem & toto orbe clarus.* ibid.
- Hierosolymæ subuersio, & cur 40. annos à passione Domini dilata.* 50
- Hilarius Pictaviensis Episc. vir naturaliter eruditus, & ad persuadendum commodissimus.* 170
- Hilarius subscriptioni contra Athanasium minime consensit.* 165
- Historia de Augaro rege Edissenorum.* 20
- Historia Ecclesiastica quantum diuinarum & humanarum rerum confert, & quæ gesta describit. In præfatione.* 1
- O 2 Hir

I N D E X.

Hircanus in quem vltimus Iudæorum pontificatus deuenit. 56

I.

- Iacobus à Petro & Ioanne primus Hierosolymæ statutus.* 17
- Iacobus cur frater Domini dictus.* 18
- Iacobus frater Domini cur Oblias vocatus.* 39
- Iacobi fratris Domini martyrium.* 38
- Iacobus frater Domini vnã scripsit epist.* 43
- Iacobus quidam Antiochiæ Migdoniæ mortuos resuscitauit, & alia miracula fecit.* 155
- Ignatius Antiochenæ Ecclesiæ post B. Petrum successor.* 64
- Ignatius cur in canone missæ positus.* 65
- Ignacij martyris breuis historia.* 64
- Ignis sacer sub Maximino Imperatore à Deo missus.* 144
- Imaginem Christi à paganis confractam, Christiani recollegerunt, & in Ecclesiam recondiderunt.* 167
- Imagines Maximini tyranni à Cōstantino iussu præcipitari vel obliuerari.* 148
- Ioannes Anachoretæ prophético spiritu polens,*

I N D E X.

<i>Iens, à Theodosio consultus.</i>	138
<i>Ioannes Baptista cur ab Herode occisus.</i>	12
<i>Ioannes Apostolus & Euangelista tres scripsit Epistolas.</i>	43
<i>Ioannes Euangelista cur ad scribendum Euan- gelium compulsus.</i>	56. 57
<i>Ioannes Euangelista sub Domitiano in dolium feruentis olei immissus.</i>	54. 55
<i>Ioannes Euangelista doctor & martyr apud Ephesum docuit.</i>	61
<i>Iouinianus ad Imperium tractus.</i>	172
<i>Iouinianus hæreticos persequitur.</i>	ibid.
<i>Irenæi breuis historia.</i>	87
<i>Iudas qui & Thadæus, vnâ scripsit episto- lam.</i>	43
<i>Iudæi ob seditionem innumeri sub Traiano per- empti.</i>	68
<i>Iudæi quando cæde vltima domiti.</i>	70
<i>Iudæorum genealogia quomodo seruata.</i>	8
<i>Iudæorum calamitates quantæ.</i>	36
<i>Iudæis propter piaculum in Christum multa mala acciderunt.</i>	27
<i>Iulianus Apostata bono vsus principio, sed O 3 fine</i>	

I N D E X.

<i>ſine malo.</i>	166
<i>Iulianus Apoſtata primò clericus & inſignis philofophus.</i>	ibid.
<i>Iuliani apoſtate brevis hiſtoria.</i>	ibid.
<i>Iuliani apoſt. brevis ſermo & interitus.</i>	171
<i>Iulianus Pantænus Stoicus Eccleſiaſtica ſcho- læ rector & prædicator eximius.</i>	91
<i>Iuſtina Gratiani mater Ariana perſequitur Eccleſiam.</i>	181
<i>Iuſtini doctõris & martyris brevis hiſtor.</i>	77
L.	
<i>Leonides Origenis pater pro fide Chriſti capite plexus.</i>	99
<i>Liberius Papa in exilium eiectus.</i>	166
<i>Liciniꝝ in Chriſtianos crudelitas inaudita.</i>	148
<i>Liciniꝝ in Conſtantinũ inuidiæ & inſidiæ.</i>	ibid.
<i>Ligni S. Crucis partem detulit filio, partem ſi- bi repoſuit S. Helena.</i>	161
<i>Linus Romanus Pontifex ſub Tito Imperat. obiit.</i>	53
<i>Luce Euangeliftæ brevis hiſtoria.</i>	45
<i>Lucius Ariane peſtis Epifcopus.</i>	174
<i>Lucius ſucceſſor Cornelij Pape.</i>	121
	<i>Maca-</i>

I N D E X.

M.

- Macarius catulos leonæ cecos à cæcitate liberauit. 175
- Macarij insigne miraculum. 174
- Magicam artem exerceverunt Maxentius Imperator & Priscillianus hæresiarcha. 140
- Malchionis cum Paulo Santosateno hæretico disputatio. 131
- Mammæa alexandri Romani Imperat. mater, discipula Origenis & valdè Christiana. 113. 114
- Manes magus à quo Manichæorum hæresis. 134
- Manichæorum hæresis sua dogmata à diuersis hæreticis mutuata coaceruauit. *ibid.*
- Marcus Euangelista qua occasione Euāgelium scripsit. 34. 35
- Maria quedam nomine in Hierusalem filium suum comedit. 47
- Martyrum gesta insignia sub Diocletiano. 136
- Martyrum Lugdunensium humilitas & charitas eximia. 85
- Martyrum erga suos persecutores admirabilis charitas. 86

0

4

MAR-

I N D E X.

- Martyrium duorum iuuenum sub Diocletiano Imperatore eximium.* 139
- Matthæi Apostoli & Euangelistæ brevis historia.* 16
- Maxentius tyrannus oratione Constantini in fluium demersus.* 147
- Maximinus Cæsar quomodo Imperator effectus.* 113
- Maximinus in orientis partibus quanta impuritate coinquinatus, & quàm in Christianos seuus.* 141
- Maximinus à medicis diffusus, legem scripsit, ut cessaret in Christianos persecutio, & ut Ecclesiæ reedificarentur.* 142
- Maximinus diuina uisione vermes ebulliens, & fœtorem intolerabilem exhalans, horrendo interitu consumptus.* 141
- Maximini Imperatoris & Herodis regis quàm similis probrosus interitus.* *ibid.* & 142
- Maximus, Ecclesiasticus vir illustris contra hereticos scripsit.* 99
- Melitonis Sardicensis Episcopi multa præclara opuscula.* 79
- Mira-

I N D E X.

- Miraculum in exercitu Christianorum factum*
90.
- Miraculum cuiusdam depositi à Spiridione e-
duum.* 156
- Miraculum de rupe Ecclesiam construendam
impediente in alium locum translata, &
de stagno ob rixas duorum fratrum excie-
cato.* 127
- Montanus hereticus.* 92
- N.
- Narcissus Hierosolymorum Episc. fide & sig-
norum opere præclarus.* 91
- Neronis in omnes præsertim Christianos inau-
dita crudelitas.* 40
- Neronis mors.* 43
- Nicæna Synodus sub Constantino ex sententia
sacerdotum congregata.* 152
- Nicolaus unus ex septem diaconis, an ob zelo-
typiam apostata factus & hereticus.* 60
- Nicolaitarum hæresis.* *ibid.*
- O.
- Origenes cur cõtra orthodoxam fidem aliquid
scripserit.* 107
- O 5 Orige-

I N D E X.

- Origenes quando moritur. 120
- Origenes à Mammaea Alexandri Imperatoris
matre accitus & valde honoratus. 114
- Origenis brevis historia. 100. 101
- Origenis pia excusatio. 106
- P.
- Paphnutius à Maximiano ob fidem cruciatus
Niceno Concilio interfuit. 155
- Papias & Polycarpus B. Ioannis & Euange-
listæ discipulus. 56
- Paschatis sollemnitas omnes creaturas ad lætã-
dam inuitat, & cur dies dominica celebra-
da. 97
- Paschatis celebrandi quæstio sub Victore Pap.
oborta. 93
- Paulus ad Ecclesie solatium & credentium
firmamentum à Christo vocatus, qui &
quatuordecim scripsit epistolas. 42. 43
- Paulus Samosatenus in quam hæresim lapsus,
& quem plausum prædicando expetiuerit,
& post in Concilio Antiocheno damnatus.
126. 131. 132
- Pauli Samosateni hæresis & arrogantia hor-
renda

I N D E X.

- renda & ambitio.* 99. 131. 132
*Petrus Apostolus ad urbem contra Simonem
 Magum cum honore deductus.* 33
*Petrus Romæ tempore Neronis episcopatum
 gessit, & quanta gratia prædicauerit. Ibid.*
*Petrus Apostolorum primus simul cum Paulo
 Apostolo Romæ sub Nerone, eodem die mar-
 tyrium passi.* 41
*Philippus primus omnium Imperatorum Chri-
 stianus vigilijs paschæ & mysterijs à Pa-
 biano Papa interesse prohibitus, donec pec-
 cata sua confiteretur, & inter pœnitentes
 staret.* 115
Philippi diaconi brevis historia. 23
*Philo Romæ Petro Apostolo prædicanti ad-
 hesit.* 34
*Philosophus quidam in arte dialectica versa-
 tissimus, à simplice & indocto Christi seruo
 confutatus, & Christianus effectus.* 158
Pilatus manu propria se peremit. 29
Pilati suggestio ad Tyberium de Christo. 24
Plinius secundus pro Christianis precatur. 63
Pontianus Papa. 114
Psalms

I N D E X.

- Psalmos per se compositos in medio Ecclesie
canere fecit Paulus Samosatenus.* 138
- Q.
- Quadratus Apostolorum discipulus librum e-
gregium cum antistitibus Atheniensium ad
Hadrianum scripsit.* 68. 69
- Quadratus vir in prophetica gratia celebris.*
68.
- R.
- Religio Christiana vera esse & perfecta sub
maxima persecutione in clamatur.* 144
- Reliquijs B. Thomae Apostoli vrbs Edissa de-
corata.* 176
- Romana totam suis flagitijs & impuritatibus
inquinat Imperator Maximinus arte magi-
ca imbutus.* 140
- S.
- Sacerdos quidam Apollinis quo miraculo ad
fidem conuersus.* 128
- Sabelliana heresis Marcello assertore orta, &
à Dionysio confutata.* 122. 169
- Sacerdotes Ecclesiarum quàm immaniter à Dio-
cletiano cruciati.* 137. 138
- Satur-

I N D E X.

- Saturni simulachrum sub Theodosio deiectum.*
 187
- Scripturae sacrae studium friuolas & inutiles
 scientiolas excludit.* 108.109
- Scripturae sacrae à Diocletiano comburi iussa.*
 136
- Septuaginta interpretum breuis historia.* 88
- Serapis quisnam exstimatus, eius simulachrum
 quo artificio compositum, & vastum tem-
 plum sub Theodosio deiectum.* 186
- Seuerus Maximinus pacem Christianis reddi-
 tam perturbat.* 143
- Sibyllae vaticinium de ligno crucis.* 161
- Simon magus baptisma in dolo suscepit.* 23
- Simonis magi breuis historia.* 32
- Simon filius Ioseph Hierosolymae post Iacobum
 ab apostolis Episcopis ordinatus.* 52
- Simulachrum Veneris in loco sepulchri Domi-
 nici, à quibus & cur collocatum.* 160
- Soter Roman. Pontifex.* 81
- Spiridion Cyprius Episcopus, & eius de credito
 filiae virgini deposito miraculum* 155.156
- Spiritus sanctus eiusdem substantiae & deita-
 tis,*

I N D E X.

- vis, cuius pater & filius est vnum creden-*
das. 168.169
Stella præfulgens gladio similis ante subuer-
sionem Hierosolymæ in cælo visa. 50
Stephanus Papa de hereticis non rebaptizan-
dis similem fert Cornelij sententiam. 121
Synodus Ariminensis, Constantinopolitana, Ni-
cæna. 152.165.184

T.

- Telesphorus Papa martyrio coronatus.* 73
Theodosius pius ac religiosus Imperator. 182.
 185
Theodosij Imperatoris gloriosa mors. 189
Titi Imperatoris laudes. 52
Traiani in Christianos persecutio. 62
Tyranni Sacerdotis Saturni fraus ad fœminas
illudendas. 187

V.

- Valens Arrianorum Imperator, & quæ ad*
eum spectant. 173
Valentinianus à Iuliano pro fide nostra expul-
sus. 173
Valen

I N D E X.

Valentinianus laqueo vitam finivit. 188

Vrsinus schismaticus. 179

X.

Xystus Romanus Pontifex. 70

Z.

Zephyrinus Victori Papæ successit. 98. III

E I N I S.

131

171

1717

21 11 11

Handwritten text on a small fragment of paper at the bottom left corner, including the words "W. T. K.", "TUN TU", and "Bucht".

672^m
A
~~672~~

